

REDACȚIA

No. 229

ABONAMENTUL

pentru Anul-Magazin: 20 lei.
 pe 6 luni: 12 lei.
 pe 3 luni: 6 lei.
 pe 1 an: 20 lei.
 Adresa: Arad, str. Atczél Péter Nr. 1.
 Telefon: 239.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Bulevardul No. 22

REDAȚIA

Se va să găsim: articole, scrisori, etc.
 în ziua de sâmbătă, în ziua de sâmbătă.
 Adresa: Arad, str. Atczél Péter Nr. 1.
 Telefon: 239.

Anul IX.

NUMĂR de DUMINECĂ

Nr. 51

Planul lui Kristóffy.

De: I. RUSSU ȘIRIANU.

Va să zică și asupra lui Kristóffy a în-
 s — șovinismul. Cei din partidele înto-
 arșite: Kossuth, Apponyi, Bánffy și Zichy
 ot fi liniștiți, căci nici Kristóffy nu s'a do-
 edit Ungur mai slab decât dînsul, ci întoc-
 mit așa fel planul său privitor la votul ob-
 asc, încât dacă acesta ar ajunge lege, nici
 ul dintre neamurile celelalte n'ar avea de
 e să se prea bucure.

Kristóffy ar da drept de vot în viitor
mai celor ce știu să scrie și să citească,
 zece ani (dela intrarea în viață a legii)
 celor ce acum nu știu carte.

Că ce ar însemna aceasta pentru noi,
 omâni, numai așa s'ar putea judeca, dacă
 m putea să aflăm cât este de mare nu-
 trul acelor tineri Români — azi în vîrstă
 14-15 ani — cari nu știu să scrie și
 citească, dar de aceea după legea d'acum
 zece ani ar avea drept de vot. Tot așa:
 un face școala acelor Români
 au drept de vot, dar neștiind să scrie
 să citească, peste zece ani l'ar perde, pen-
 eă el cu greu ar mai putea să se pună
 să învețe carte d'aci încolo.

Chiar întâiul paragraf al legii lui Kris-
 tóffy ar fi deci înspre scăderea Românilor.
 între cei ce au azi drept de vot, mai bine
 jumătate l'ar perde. *Și nu avem nădejde*
în locul acestora să câștige vot tot atîta
omâni, cari ies de prin școli.

Știm doar cu toții ce rău stăm cu școala
 în cele mai multe părți. Și stăm rău nu
 numai din pricina păcatului — se vede stră-
 șosea; — că nu ne prea place școala, ci în
 osebi pentru că *suntem săraci* și astfel
 de-o parte n'avem în toate satele școli,
 pe de alta parte nu avem cu ce să
 hrăcăm copiii și din ce să le cumpărăm
 și pentru a-i trimite la școală. Ear din
 stieria țării zădarnic cerem ajutor. Nu ni-se
 . Ori chiar dacă ni-s'ar da, ni-se cere în
 limb un preț prea mare: să abzicem de
 pănăria asupra școlilor și învățătorilor
 tești. În schimbul câtorva fărâmaturi, să
 m ce avem mai scump!

Paragraful acesta ar fi însă nu numai
 spre scăderea noastră, dar mai presus de
 te ar fi o *nedreptate pentru toți cetățenii.*

Când suntem chemați la oaste, nu ne
 treabă nimeni dacă știm carte, ci ne
 rigă «tauglich». Tot așa, *dare* trebuie să
 știm toți.

Dacă suntem buni la sarcini, să fim buni
 și la — *drepturi!* Așa e asta în toată lumea:
împlinirea sarcinilor aduce cu sine și drept-
turi. Câți oameni cu carte nu pot să fie
 netrebuiți și câți oameni fără carte sunt cu
 stare și cinstit?! E oare cu dreptate ca ace-
 stora din urmă să li-se ia drepturile numai
 pentru că de cele mai multe-ori *fără vina*
 lor n'au putut să învețe carte? Asta ar fi
 și o lipsire de drepturi și o — *pedepsire.*

Nu mai puțin jignitor e pentru noi pa-
 ragraful 3 care vrea să lipsească de dreptul
 de a putea fi aleși pe *luptătorii naționali.*
 Cine nu știe oare, că în țara noastră cei
 mai aprigi luptători au fost osândiți pentru
 «așitare» — se înțelege împotriva Ungurilor?
 Cine nu știe ce ușor se pun la cale proce-
 sele de felul acesta?

După-ce odată cel osândit și-a implinit
 însă pedeapsa, mai este oare cu dreptate
 ca el să fie *pedepsit și a doua oară, și încă*
viața întreagă?

Prin acest paragraf ministrul Kristóffy
 lume și? suni primăie. Măi chiar în casa!
 Căci și acolo pentru o vină numai odată se
 pedepsește!

Paragraful acesta ar fi, mai presus de
 toate, un *vicinic îndemn* ca împotriva celor
 ce nu țin cu stăpânirea să se pună la cale
 procese pentru «așitare». În călți-va ani am
 ajunge astfel să nu putem alege nici un
 Român mai de frunte, căci n'ar fi lucru
 greu să fie tirii toți pela judecătorii.

Ba ajungând lege planul lui Kristóffy,
 paragraful acesta s'ar putea înțelege (și mai
 ales învârti!) așa, că cel osândit odată pen-
 tru «așitare» nu numai că nu s'ar putea
 alege deputat, dar *nici drept de votare să*
nu mai aibă. Încă bine că nu este dat afară
 din țară!...

Cum se potrivește asta cu vorbele ros-
 tite la Bogșa, unde în fața Românilor mi-
 nistrul Kristóffy vorbea de drepturi deop-
 trivă pentru *toți cetățenii din patrie?!!*

Ori se va întâmpla în viitor, minunea
 care până acum nu s'a întâmplat: să fie
 dați în judecată și să ajungă osândiți și
 scriitorii unguri cari așită împotriva Românilor
 ori a altor neamuri din țară? Vor fi pedep-
 siți de pildă păcătoșii cari de două săptă-
 mâni într-una așită pe Unguri împotriva
 Românilor, scriind minciuna ticăloasă că
 Românii vor să omoare pe Unguri?!..

Dacă astfel de gânduri cuprind para-

grafele menite a fi — lege, nu putem avea
 încredere nici în măsurile ce ar fi să se ia
 cu privire la întocmirea listelor alegătorilor
 și mai ales a *împărțirii cercurilor de ale-*
gere și a chipului cum ar fi conduse ale-
 gerele.

În privința asta ministrul Kristóffy nu
 și-a întocmit încă planul, dar dăm cu so-
 coteala că mai ales acolo va cuprinde lu-
 cruri multe pentru cari șovinistii o să-l
 preamărească, noi însă numai laude nu o
 să-i putem aduce.

Așa, că pe când s'ar fi putut arăta
 țării și lumii ca bărbat drept și luminat,
 care are îndrăzneala să rupă cu trecutul
 dureros și să pună temel unui viitor în care
 toate neamurile să se simtă *d'opotrivă și*
la drepturi, dl Kristóffy s'a mulțumit să
 facă un plan de lege pe pofta șovinistilor.

Cine însă mai bine decât d-sa știe cât
 rau au pricinuit țării căpeteniile șoviniste?
 Lucru mare făcea deci numai dacă d-sa nu
 mergea tot pe vechea cărare, ci săpa o
 abie nouă, și largă pentru liniștirea și mul-
 tănăci, și o... neamurilor din țară.

M. Sa despre votul poporului.

Din Viena se scrie că zilele trecute M.
 Sa primind în audiență pe deputatul polon
 Wladimir Gnievoss, a vorbit cu el despre
 dreptul de vot (sufragiu universal) ce e vorba
 să fie dat poporului. Majestatea Sa a între-
 bat pe deputatul polon dacă e din convin-
 gere ori de silă pentru sufragiu universal.
 Acesta a zis că nu atât din convingere, ci
 pentru că așa crede: a sosit vremea când
trebuie să i-se dea poporului dreptul de
 votare.

M. Sa a zis atunci:

— *D-Ta ai dreptate. Și eu așa cred*
că a venit vremea când poporului trebuie să
i-se dea dreptul de votare.

PENTRU CEI PĂCĂTOȘI.

De: PETRU E. PAPP.

Neamul românesc este popor cinstit,
 zămislit din cel mai învățat și bun popor,
 și dacă n'a putut să-și păstreze cultura moș-
 tenită dela strămoșii noștri romani, de unde
 își trage obârșia, nu el poartă vina, ci nemi-
 loasele vremuri, ce a fost nevoit a le în-
 dura. Și deși nu este atât de înaintat în
 cultură după-cum e mersul vremurilor, to-
 tuși are însușiri bune și frumoase, ce nu se

ANZARE MARE

marfa din magazin: articole
 sticlărie, porcelan și lămpărie se
 nd cu prețuri foarte reduse

pentru transportare
 de prăvălie.

Rog P. T. public binevo-
 iască a se convinge personal;
 cercetarea magazinului nu
 obligă pe nimeni la cumpă-
 rare.

Szabó Albert

liferant de curte a Alt. Sale
 archiducelui Iosif
 Arad, str. Atczél Péter Nr. 1.
 Telefon de oraș și com. 239.

pot găsi la alte popoare, așa ca la ei. Aceste însușiri sunt: credința neclintită în Dumnezeu și iubirea față de aproapele, prin ce a devenit tare în vremuri de rea cum pânea și prin ce și a făcut cale spre mântuire și înaintare.

El este popor pacinic și nici odată nu are năravul să împiedice pe alte popoare de a-și croi soartea după cum le-a fost gândul și dorul.

El a rămas vecinic pe lângă aceste însușiri prin cari deși nici odată aici la noi n'a ajuns la putere totuși — slavă Domnului — este popor vrednic de trat. popor, ce dă mult de gândit confrăților maghiari, cari nu sunt obișnuiți a da fie-căruia, ceea ce se cuvine și ceea ce este a lui.

Nu mai astfel ne putem explica nedreptățile și asupririle, ce le îndurăm din mila și prietenia stăpânirii noastre.

Nedesbrăcați cu totul de firea adusă din Asia, de obiceiurile lor după mărire, nedădați încă cu cultura ce vine din apusul Europei; popor cu o ziaristică, ce propovăduiește nu adevărul, ci senzațiile cele mai potrivite firei maghiarului; voește să înduplice străinătatea să creadă, că azi la noi nu e pace, ci resmeriță pusă la cale de neamul nostru.

Și înzădar vin protestările noastre, înzădar desmințirile, căci pentru un popor lipsit de ce se numește cumpăt, toate desmințirile noastre rămân neluate în seamă.

Foile maghiare nu vreau să înceteze a scrie, că noi facem rescoală, deși s'a adevărit, că toate scorniturile lor rămân numai scornituri, bune pentru un popor ce nu iubește adevărul, decât numai vra.

Și dacă nu încetează cu minciunile, ce le respăndesc despre cel mai bun popor, să nu se mire Maghiarii, dacă vom încerca a le astupa gura, după-cum merită. Ei vreau să ne îndârjească, noi însă nu-l vom asculta, ci vom umbla să ni-se facă dreptate.

Este o adevărată provocare, ce fac foile maghiare față de noi, în urma căror autoritățile se amestecă în toate afacerile noastre chiar și în cele bisericesti.

Ele își vâra botul și acolo, unde n'au nici un drept. Iată nu de mult s'au făcut alegeri pentru membri în congresul nostru bisericesc. Și ce s'a întâmplat? Notarii — onoare excepționali — cei mai lingușitori slujbași, au intrat în biserică cu haiducii și simbriași lor și au stat la votare să vadă credincioșii noștri oare își dau votul pentru un candidat plăcut Ungurilor sau pentru cel iubit de biserică și neam? Și cel nu făcea după voia lor, vai și amar de pielea lui.

D'apoi domnilor dela putere, ce înseamnă acest amestec în afacerile noastre bisericesti?

Nu e oare o nedreptate, înfricând poporul de a nu vota și a nu fi stăpân pe voia lui? Și nu-l cuprinde rușinea pe acel nevoiaș de notarăș, care intră în biserică nu cu curatul gând de a se ruga lui Dumnezeu pentru nedreptățile și păcătoșeniile sale, ci cu scopul de a împiedeca pe credincioșii de a-și face datoria lor sfântă față de sine și biserică?

Față de acești nerușinați să caute lecuire foile maghiare și contra acestora să scrie, nu să auzeze despre rescoala Românilor, căci frica poartă în timp de liniște numai cei păcătoși și lipsiți de cunoștință limpede.

Să fie cu băgare de seamă, nu cumva din vina lor și a minciunilor, să-și plângă greșelile însăși foile maghiare.

Căci ori și cât de pacinici să fim nu vom putea să suferim pururea, ca niște beciznici să ne calce în picioare și să facă pe socoteala noastră cele mai necinstite scornituri, pe când este cunoscut, că de trei ani de zile nu este pace în țară numai și numai în urma destrăbălărilor și nediscipliniei lor, însușiri ce se pot observa numai la un popor lipsit de creștere.

Uitați-vă la bărna din ochiul vostru și nu căutați a găsi paia acolo, unde nu este. Faceți rânduială în rândurile voastre și lăsați poporul nostru în grija conducătorilor lui, cari n'au încetat nici odată a se îngriji, ca noi să ne arătăm înaintea lumii și străinilor, ca poporul cel mai de ordine.

La voi faceți rânduială, căci acolo sunt păcătoșeniile.

O tactică veche.

În timpul «Memorandului» adversarii noștri politici, mai tari pe atunci căci erau uniți, au căutat toate mijloacele posibile pentru a ne denunța ca tulburători de pace. Și văzând că provocările lor nu aduc la contra-manifestări, căci Românii își vedeau de treburi și nu luau în seamă patrulile de geandarmi, au scos faima despre existența unui comitet secret, care ar pregăti revoluția. Cătorii noștri își aduc de sigur aminte despre gogorita cu «comitetul hel fara de nume».

Inscenările erau grosolane, încăl pentru orice om cu mintea sănătoasă, partea lor ridicolă era ușor de observat. Totuși însușii prii gazetele interesate au trecut un sgomof așa de infernal, încât se părea că ziua revoluției și a curgerii sângelui în șiroaie se apropie. Și ce e mai trist, căl guvernul căl și cercurile vieneze erau la credință, că în adevăr a fost așa. Nici desmințiri, nici faptele ca lumina zilei de surate n'au putut șterge impresia cea dintâi.

A venit la urmă o altă chestie națională la ordinea zilei: monumentul lui Ianca. Pentru a nu îngădui un act de venerație către eroul nostru național aceeaș presă din Budapesta, informată de aceeași funcționari de administrație comitatensă, de notariși și solgăbirale, au dat alarmă că cu ocazia inaugurării monumentului proiectat se vor face mișcări sociale periculoase prin moțime. Niște simple manifestații de studenți au fost denunțate ca fiind semne de apropiată răs-miriță.

Și afară de aceasta putem cita zeci de cazuri, fie cu ocazia vre-unei sărbători sociale sau școlare, când geandarmii cu purtarea lor tanfoșă căutau pricină pentru tricolor sau pentru vre-un cântec național, car la cea dintâi ciocnire telegrafiau guvernului că Românii sunt un element răsvrăților.

O urmare grozavă n'au avut aceste ma-

nopere, — cel puțin în înțelesul că adversarii noștri ar fi reușit a ne dovedi vinovați. Pe ici colo a curs sânge, căci geandarmii tras gloante cu nemiluită în carne românească. Dar încolo temnițele nu le-au lăsat, nici alte ilegalități nu s'au săvârșit.

Scopul însă, scopul caprem, acela de a se prezenta pe sine ca singurii locuitori pacinici ai țării, ca singurii cetățeni credincioși Coreanei, hegemonii noștri l-au alți întotdeauna, căci de obicei asemenea sunt nuri mincinoase, asemenea intrigi vicle erau urmate de câteva hatăruri ce li-se cerea din Viena pe socoteala noastră. Inscenări de aceste motivan ei necesitate unui nou factor maghiarizator, vre-unei le onerează, cu ele zmulgeau buna voință guvernului statui naționale pentru Capitală și favoruri naționale în armata comună.

Tactica lor este de căl veche și succes până acum era totdeauna sigur.

Ne întrebăm: oare astăzi, când situația este cu totul alta, când raporturile dintre guvern și opoziție sunt schimbate, putea agitația anti-românească să aibă acelaș rezultat pentru instigatori? Ei vor în aceste momente de grea cumpănă să arunce mână neîncrederii în urma celui ce a lăsat pul a ne arăta și nouă față binevoitoare. Vor să-și acopere răspunderea lor pentru anarhia din țară cu prețurile noastre mișcări revoluționare. Vor să aștepte guvernul impotivă noastră pentru a ne lua dreptul intrării publice, de care astăzi avem multă nevoie ca ori-când. Putea vor să facă?

Ni-se pare că de data asta socoteala făcută fără birtaș și că ori-cât de mare, fi mincinoasă ticlă și ori-cât de infernal zgomotul presei, ne va fi ușor să demontăm pe incendiarii criminali la locurile competente.

Astăzi nu mai suntem fără apărătoare. Deputații noștri sunt la culmea chemării și nu se vor liniști până a nu informa iasusți M. Sa despre cursele josnice ce pun poposul nostru și despre modul frământat al opoziția căută a tulbura spiritele, știindu-se pe sine și acuzând pe alții.

Avem deplină încredere în aleșii noștri că-și vor face datoria. Toată situația este în mâinile lor.

Vădeant Consules!

PRAZNICUL DELA LUNGȘOARA

(O măreață adunare populară).

Pe pământ luciu alb de zăpadă, iar răsucurile cerului potop revărsat de soare. Zele în desfășurarea lor de strălucire inecătal în lumină rece, cădeau săgetător în oglinda amătuului, sfărâmandu-se în licări de cristal.

Clopoțele imprăștia în cupriș valuri slavă, vestind ziua Doranului. Era zi de Dorană, în sufletele credincioșilor zi de mare praznic Dumnezeesc, căci până-acum dormit au un le și greu somn și acum, iată că zăresc zorile mineții, chemându-i la trezire. Aproape erau perzere și acum, iată mântuirea le sosește. Ad la alogerile de azi iarnă — cărturarii noștri meau încă somnul nepăsării — satul Lungșoara asigură așa zicând izbânda steagului! Kossuth trași fiind pe sfoară de cătră voitorii de răz noștri, dându-și votul lor scump 240 inși

Magazinul de haine bărbătești și de copii a lui

Holtzer József din Arad.

Mare asortiment de stoffe din țară și străinătate, precum și haine de școală, paltoane și costume pentru copii.

Croitorie eminentă.

Atelier și lucru propriu!

Preturi surprinzător

de ieftin

ca altul român pentru înălțarea jidanului Farkasházi Fischer Zsigmond. Acum însă glasul deșteptării bătut-a și la hotarul lor, și astăzi era ziua când aveau să auză cu urechile lor ceea ce ca din poveste auzise, că sunt și ablegați români a căror inimă arde de dorul de a înălța sufletele amărâte, de-a ușora greutatea care aproape ne doborâu, și de-a cere dreptate și pentru cei despoiați.

Și se adunară românașii noștri cu toții: micii și marii, bărbații și femeii, în lăcașul Domnului, ca cu toții să roage pe Atoibunul, pe Atotputernicul să le deschiză, să le lumineze sufletul, ca să poată prini cu suflet curat, înălțat lumina ce va să vină. Sfânta slujbă era pesfirșite, când întâi „cei de mult și cu atâta dor așteptați“ sosiră: Dl. ablegat Russu Șirianu, iubitul fiscarăș Dr. A. Lazar însoții de-o gardă de tineri dela Oradea mare, și deși slujba era pe sfirșite — cu toții își îndreptară pașii spre sf. lăcaș, pentru a săruta sf. icoană a mântuitorului lumii, pentru a resti un Tatăl nostru și pentru a zice un Doamne ajută...

De aici apoi o luarăm cu toții spre școală în a cărei curte încăpătoare rând pe rând, roiu de roiu sosea poporul.

Părintele locului A. Tr. Popescu în cuvinte bine simțite deschide adunarea, dând cuvântul d-lui ablegat, care la rândul său își începe vorbirea, și vorbește lucruri frumoase, lucruri înălțătoare de inimă, și vorbește ca din... cartea minur lor.

Descosea nevoile și desvelea ranele noastre sociale într'un chip uimitor. Acolo unde altii ar trece nevăgător de seamă, el găsește lipsuri și dureri sfâșietoare. În ochii lui negri, focosi, fulgera scâpărarea apostolică a eroilor desrobitori de popoare... Cuvântul lui înălța sufletele... născând în multime dorința propășirii... Cătr-eram lumi fecerice. Sufletele noastre a tuturor, că auzite de vorbele îmbărbătătoare pășeau triumfător spre plaiurile fericirii dorite... Poporul vărsa lacrimi de durere și de... bucurie. De durere că s'a lăsat condus și tras pe sfoară de orii și cine... de bucurie că i-s'a luminat sufletul, că i-s'a înțeles chemarea...

Urcă apoi tribuna tinărul M. Popa, care în cuvinte însuleșite arată nedreptățile ce îndurăm.

În fine în cuvântul cel mai însuleșit bărbat al nostru a Bihorului, de care legăm cele mai frumoase nădejdi ale noastre — fiscarășul Dr. Aurel Lazar, întimpinându-i și poporul la prima vorbă cu nesfârșite urale... și începe a-și desfășura firul vorbirii, și pică în sufletele până acum amărâte nădejdi de bune vremuri... și urmează crugul vorbirii înainte... ne povestește de lupul îmbrăcat în piele de oaie... și când îndemnă poporul să nu mai țină cu străinii, zidul de piepturi cu-n glas glăsoasă: „merge-vom unde-ți hotării, și face-vom orii ce-ți porunci“...

Părintele Stanca din Groși — un bărbat îndevărat în toată puterea cuvântului, om harnic și cinstit — în vorbe potrivite încheie adunarea.

Înainte de a ne răzleși însă, jadele comunal Teodor Cipou și fruntașul Ioan Popovici mulțumesc și ei în numele poporului pentru prea frumoasele învățături și lumină ce s'au răvărsat în sufletele lor, — zicând într'altelile că 240 inși au votat cu jidanul Farkasházi, dar la vremea sa „Dumnezeu sfântul așa-i ajute“ vot în satul lor n'o să rămână ne dat pentru candidatul național ce o să-l aibă.

Intrarăm apoi în chilia lui Petru Cipou a fruntașului și inimosului învățător, cărui mult se poate mulțumi pentru lucrurile bune dela Luncoșoara. Aici au venit țărani de prin jur să schimbo și ei o vorbă două cu „învățații domniilor lor mult iubii“.

Și ne luarăm de aici cu toții spre casa ospitală a vrednicului părinte, neobosit păstor Al. Tr. Popescu unde ne aștepta o masă lungă și bogată, și unde începu dl ablegat șirul nesfirșit a multor frumoase toaste.

Multe și frumoase vorbe s'au rostit și aici. În însă să releviez cuvintele a 2 țărani fruntași Ștefan Marușca din Cetea și Ioan Tiușde din Luncoșoara, cari ni-au uimit cu iscusință și agerimea minții lor naturale. Așa de pildă Tiușde într'altelile ne spunea pățania lui cu Farkasházi dată cu prilejul dării de samă acestuia ținută la Luncoșoara.

Zicea: „L'am lăsat pe d-lui să vorbească

până în capăt. La urmă însă l'am întrebat, să ne spună că unde-i slobozenia de-a ne pune duhan și de-a ne ferbe pălincă, ce ne făgădui-se că vom avea, dacă-l vom alege? El imi spunea câte verzi și uscate, numai la întrebare nu răspundea, așa că m'am cam mâniat și eu și m'am scâpat de-am zis că d-ta numai ne mințești nouă domnule. El atunci zice: „mesjen innen, maga egy gazember“ eu încă nu mă las, ci îi zic „ha én gazember“ atunci „maga egy abzug ember“. I-am mai zis, că noi nu postru aceea l'am ales să facă năcaz bătrânului nostru împărat — pe cum am auzit că fac Kossuthiștii — ci să lucre pentru ușorarea noastră. El imi răspunde: „Eu nu știu ce vreți voi cu împăratul, că ala nu v'a făcut vouă nici un bine. Eu însă i-am răspuns: „un Dumnezeu avem în cer și un împărat pe pământ, care vreme de 57 ani ca un bun părinte a apărât toate limbile din țară de toate răutățile, și de orice fel de vărsare de sânge“... (și apoi mai zică cineva că poporul nostru nu e dinastic!)

Astfel am prezencit noi cununia poporului d-n Luncoșoara și jur — cu jurământul sfânt a iubirii de neam. Laudă se cuvino a adace celor, cari mult au lucrat pentru sărbătorirea acestui praznic, vrednicilor conducători, părintelui Stanca din Groși, (la care am fost sălășluiți 8 inși, gândindu-ne cu deosebită amabilitate), părintelui Abrudon din Aușeu, părintelui Popescu din Luncoșoara și nu mai puțin harnicului învățător Petre Cipou.

Măgăiași am plecat cu toții cu convingerea tare în suflet, că dacă astfel și-ar îndeplini toți cei chemați datorici, ce li este impusă a lumina, atunci în cercul Aleșdului, azi iarnă și-au cântat — candidații străini — cântecul lebedei...

Sacadatani!

Kossuthiștii și naționalitățile.

Cel care a scris în „Egyetértés“ cu drept de vot să se dea în țara asta numai cetățenilor cu știință de carte (scris și citit) ungurească, a fost Kossuth Ferencz. Cel cari de luni de zile se trag în degete cu M. Sa și în ruptul capului vor comandă ungurească în armata împărătească, sunt kossuthiștii. Cei cari la alegeri au cerșit voturile Românilor, au fost tot kossuthiștii, căror le-a prins de minune aceste voturi. Și mai ales li-ar prinde de minune în viitor. De p'acum se îngrijesc să ademenească earășii pe Români.

Dovadă e urmărirea scrisoare pe care Kossuth Ferencz a trimis-o deputațiilor kossuthiști aleși cu voturi de ale Românilor:

Budapesta, 1905 Dec. 5.

Cinstite prietene!

În interesul ideii independiste și a partidului nostru, cu aprobarea prezidenției, Saluzsinsky Imre, ziarist cunoscut bine și de mine, începe o foaie săptămânală scrisă în limba românească.

Foaia aceasta este chemată a sluji într'una tuturor deputațiilor partidului nostru cari au alegători români din cercul lor. Ar fi bine deci dacă pentru a fi trimise între alegătorii tăi, ai comanda un număr oare-care de exemplare. Dacă cei 24 deputați cari au și alegători români ar da câte 10 floreni pentru susținerea foii, ar primi câte 50 exemplare pe săptămână, astfel viața foii ar fi asigurată și pentru păstrarea respectivalui cere la tot cazul ar avea o înțierire bună.

Te rog să-mi faci cunoscută hotărîrea ta.

Prieten stimător

Kossuth.

Pentru Români noștri e destul să se știe, că acest Saluzsinsky e fostul predicator socialist din ceala care prostise lumea zicând (pe vremea lui Széll) că nu trebuie plătit dare nici a mai merge în cătane, care prostise poporul făgăduind pământ împreună cu ceilalți predicatori, întăritându-l așa fel, că în cele din urmă s'a ajuns la vărsarea de

sânge dela — Aleșd, unde 30 Români au fost împușcați ear în temnița au ajuns vre-o 70.

Se vede însă că la socialiștii n'a câștigat destul. Acum își încearcă norocul la kossuthiști, dar tot pe socoteala Românilor.

Noi credem că i-ar plăcea s'ajungă eară a exploata pe Români, după cum credem și aceea, că domni kossuthiști își frământă mintea cum să și păstreze în viitor deputăția câștigată cu voturile românești.

Credem însă că nu se va mai găsi Români care să primească în casă fițuica cea kossuthiștă și cu atât mai puțin să se lase ademenit de minciunile și nimic de otrava ce i-ar da-o, fără bani, dar cu gând la voturi, șnapanii kossuthiști.

Kossuth nici nu vrea în Dietă să recunoască partid național român. I-ar priade însă bine — voturile românești!

Pună-și pofta în cuin!!

În temniță.

De două zile învățătorul Z. Neamțu din Piteșcuța este în temnița Aradului. Jandarmii l'au adus fereșat, pentru cuvânt, că în cărciuma jidovului Schiller învățătorul ar fi așajtat împotriva Ungurilor și a Jidovilor și ar fi scos și un revolver, zicând că are să omoare pe toți Jidovii.

Așcoltat de judele Domokos, învățătorul a spus că s'neadevăruri învinuirile și el e numai jertfa a spaimii din senin a Jidovilor de p'acolo.

Întâmplarea fie însă pentru toți învățătorii să nu mai calce pela birturi!

Adunare în Oradea-Mare

pentru votul universal.

În zilele trecute s'a ținut o mare adunare pentru votul universal, la care a luat parte multă lume. Au sosit oaspeți străini din neamurate părți, și publicul au ascultat cu multă băgare de seamă mai ales vorbirea d-lor Huzela, Sipos Orbán, Gráacz Gusztáv, Agoston Péter, Somlo Bodog și Jászi Oskár. Toți au vorbit pentru lărgirea dreptului de alegere. Pe noi mai de aproape ne interesează vorbirea lui Jászi Oskár, care între altele a zis:

E o minciună, că în Ungaria este primejdie din partea naționalităților. Chestia naționalităților o fac oamenii orbiți de patimă, cari vorbesc țărânilor român și maghiar, că darea nedreaptă, administrația păcătoasă, constituția învechită, parlamentarișmul învechit sunt vâșmașul atât a Românilor cât și a maghiarului. Trebuie să facem capăt acestel minciuni! Trebuie să arătăm, că popoarele au un interes comun și precum ne adeverește congresul socialiștilor să poate aduce în bună înțelegere deosebitelile naționalități și se pot împreuna în o tabără. Dar această putere nu mai atunci se poate manifesta dacă se dau drepturi tuturor naționalităților și dacă se împreună prin cultură și învățatură. Interesele Românilor, Slovacilor, Germanilor și a Maghiarilor nu sunt contrare.

Causa tuturor rețelilor este falsitatea vicțiului public, parlamentarismul bolnăvicios ce se poate lecui numai prin starea de vot obștească tuturor.

Și totuși nu vreau să o înțeleagă conducătorii neamului unguresc.

Telegrame.

Budapesta, 23 Dec. Foaia oficioasă de erii publică decretul prea înalt prin care M. Sa nu primește demisia ministerului condus de Fejerváry pe care o dăduse la 20 c., ci asigurându-l de încrederea Sa, spune că deocamdată această demisie n-o poate primi.

Se vorbește tot mai mult că sunt nădejdi de a se face înțelegere între M. Sa și partidele ungurești.

Budapesta, 21 Dec. Curia în ședința sa de Luni a respins cererile de nulitate prezentate de dnii Dr. St. Petrovici, Dr. C. Jurca și M. Gașpar în procesele de presă ale „Drapelului“, aprobând verdictul și sentința dela Timișoara în întregime.

Plan de lege asupra votului obștesc.

Estă planul de lege întocmit de ministrul Kristóffy privitor la votul obștesc:

§. 1.

Drept de votare pentru alegerea de deputat are fiecare bărbat care a împlinit vârsta de 24 ani, este cetățean ungar și știe să scrie și să citească.

§. 2.

Nu poate a se folosi de dreptul de alegător

a) cel ce este pus sub tutelat ori a cărui stare de minorean e prelungită prin lege;

b) cine este sub bancrută;

c) cine este în temoînă preventivă, sub osândă de a fi lipsit de libertate ori în libertate condiționată;

d) cine este osândit la suspendarea drepturilor sale politice, pe vremea cât se arată în osândă judecătorească;

e) soldatul dus în concediu din armata comună (marina militară) ori din armata honvezească; dintre aceștia nu face, însă parte cel ce-activat numai pe anumite vreme, (este chemat la deprindere de arme, ori la manevre);

f) membrii din jandarmerie;

g) cine este împărțit de milă ori a fost împărțit înainte de alegere cu un an și peste tot cine trăește din mila obștescă;

§. 3.

Deputat al țării se poate alege cel-ce are drept de votare dacă nu-i lipsit de acest drept (§-ul 2), dacă e luat în vre-o listă electorală (§-ul 5), și este cel puțin de 10 ani cetățean ungar și poate corespunde acelei cerinți a legii care zice: limba Dietei e cea maghiară.

Nu se poate alege cel-ce a fost osândit pentru crimă ori transgresiune săvârșită din dorul de câștig ori după punerea în vi-

goare a acestei legi a fost osândit definitiv pentru ațâțare în contra altei naționalități.

§. 4.

Fie-care cerc electoral alege un deputat.

Cercurile electorale pentru scopul votării se împart în cercuri mai mici. Din notariatele cercuale de asemeni se pot face mai multe de votare, așa ca satele mai mici ce țin de cercul de votare singure ori eventual la un loc cu orașul să formeze cerc deosebit de votare.

În orașe și comune mari, cari și singure alcătuiesc unul ori mai multe cercuri electorale împărțirea în cercuri de votare se poate înlătura.

§. 5.

În fiecare comună se va întocmi o listă cu numele celor ce au drept de alegere.

Fiecare alegător numai într-o singură listă poate fi scris, și anume în cea a orașului, ori părții de oraș ori a satului în care locuiește.

§. 6.

Votarea se face direct, în taină și cu fiduța de votare.

Drept de vot are numai cel-ce e scris pe listă.

Dreptul de vot se poate exercita numai în persoană.

Pentru alegere trebuie majoritate absolută. Dacă nici unul dintre candidați nu o are, se va face nouă votare între cei doi candidați cari au avut voturi mai multe.

Dacă amândoi ar avea voturi egale (la fel), vor decide sorții.

§. 7.

Numărul de acum al deputaților rămâne și pe viitor.

§. 8.

Dispoziția din legea I. dela 1886 ca mandatul de deputat să țină cinci ani, rămâne neatinată.

§. 9.

O lege deosebită se va face despre noua împărțire a cercurilor electorale, despre compunerea listelor electorale, despre amănuntele cum să se facă alegerile, precum și despre judecătoria asupra validării alegerilor.

Proiectul de lege privitor la aceasta, ministrul de interne e dator să-l prezinte la un an după publicarea actualei legi.

§. 10.

Aceia, cari în virtutea legilor de până acum au figurat în vre-o listă, chiar dacă nu știu să scrie și să citească, își vor păstra dreptul de vot două sesiuni (10 ani) după punerea în vigoare a prezentei legi, pe temeiul vechiului drept, presupunând că titlul la dreptul vechiu de vot există în orașul ori comuna în a cărei listă e înscris la punerea în aplicare a acestei legi.

§. 11.

Legea asta intră în vigoare de odată cu legea amintită în §-ul 9. Până atunci rămân neschimbate și în putere legile d'acum.

§. 12.

Cu aplicarea acestei legi este încredințat ministerul.

Revoluția de pe Criș.

Mântuiește-mă Doamne de omul rău, de omul aprig păzeste-mă; cari îngotă răutate în inima lor și toată ziua ațâță resbelul. Ca șerpele ascuțit limba lor, venin de viperă este sub buzele lor. (Psalm 140).

Capul suchiat al vre-unui patriot vechi sau nou, cuprins de febrințele caniculare ale celui mai turbat șovinism și condus de scopuri infernale a trimbițat în lumea largă, că nici mai mult nici mai puțin, în valea Crișului-Alb a erupt revoluția sălbaticilor și bandiților Valahi. Maghiarimea e în primejdie și cu deosebire răsfățată jidănași așteaptă vremuri à-la Faraon. Terorizări, jafuri și omoruri sunt la ordinea zilei. Au sosit sau se pregătesc vremuri ca în 48 și pe coarda aceasta dă-i cu minciunile până la

SABIA.

De Guy Tremond.

Harun-al-Aasid avea obiceiul să umble printre popor travestit în tot felul de haine și să petreacă nopți întregi astfel. În acest chip credea să pătrundă cât mai adânc în sufletul poporului.

Într-o seară, în haine de negustor însoțit de sfetnicul său Giasarr a pornit iarăși pe drum.

Se plimbau pe străzile Bagdadului și în cârând au ajuns la un gard înalt de scânduri, care îngrădea un loc viran.

Privind Califul printre crepături, a văzut acolo un om, care la o luminare ședea și mânca. Dintr-o farfurie „fares“, și din când în când lua câte-o înghițitură de rachiu.

— Să întreb acest biet suflet, zise Califul — cum îi merge.

Acest soi de cerșitor te învață câte-odată la cea mai mare filosofie a vieții.

— Domnul tuturor credincioșilor! — strigă sfetnicul speriat — să nu o faci aceasta. Se poate ca acest om la vedere pacinic, să fie un hoț primejdios, care te va jefui.

— Atunci am să te dau pe tine să te spânzure, căci tu știi, că în temnițele noastre de stat avem locuri rezervate pentru aceștia și totuși n'ai avut grije să fie închis. Așteaptă-mă aici...

Și lăsând acolo pe sfetnicul inspăimântat califul a intrat înăuntru.

— Fii binevenit, frate — îi zise săracul. Vino așază-te lângă mine și ia parte la cina mea.

Califul a primit propunerea. Când a mâncat partea sa, a zis stăpânului:

— Cine ești și cu ce îți câștigi pâinea?

— Domnule, — răspuse omul — mă numesc Mahuod și sunt al treilea fecior al unui hamal din port. Acuma lucrez la un lăcătuș unde am câștig de patru piastri pe zi. Din aceștia îmi cumpăr de unul fares, de unul pâine, de unul rasbiu și de unul luminare.

— Aceasta tot e bine, dar când ar urma zile grele și nu ți-ai economisit nimic?

Lăcătușul zise închinându-se către Mecca.

— Allah se îngrijește astăzi de mine și nici mâne nu mă va lăsa să pier de foame.

Califul a mulțumit găzduirea și s'a reîntors la palat. Voind însă să se convingă până unde se întinde îngrijirea lui Allah, a dat poruncă ca în ziua următoare toți lăcătușii să înceteze lucrul.

În seara zilei următoare apoi s'a dus earăși la locul de mai înainte.

Și ear își găsi acolo omul, cu deosebirea că acum își mânca cina la lumina a două luminări, mânca două porții de fares, pâine și rachiu.

Nu-și putu ascunde surprinderea și întrebă pe omul sărac cât a câștigat în ziua aceea.

— Azi dimineață am umblat prin oraș întristat, că toate atelierile erau închise. Am întâlnit însă un brutar, care mi-a împrumut 8 piastri dacă merg la el să frământ pâine. Astfel azi mi am putut cumpăra porția dublă din toate...

Haron al Rassid ajungând acasă, a dat poruncă ca brutarii să nu culeze a vinde ceva.

Așa dar brutarul care era dase de lucru omului sărac, azi nu-i mai dăte și acesta ear se plimbă trist prin oraș. De odată însă vede că păzitorii

palatului aleargă după un ucigaș și nu-l pot prinde. S'a atipit de aceștia și a avut el norocul să prindă ucigașul pentru al cărui cap se pusese 20 piastri.

Plângându-se apoi că-i fără lucru, l'au primit numai decât de păzitor la palat și ca recunoștință i-au dat și sabie.

*

Sara când califul și-a revăzut omul abea-și putea crede ochilor. La lumina a cinci luminări își mânca cina de cinci ori așa de bogată.

— Domnul meu, binecuvintează cu mine dimpreună pe Allah, — îi zise săracul — căci acum și tu te poți sătura cu mine. Bea și mâncă cât îți place!

Povesti apoi Califului întâmplarea. Ear Califul era năcăjit că nici de astădată n'a putut opti binecuvântarea lui Allah.

Reîntorcându-se în palat, dăte drumul din slujbă tuturor păzitorilor.

Când în sara următoare merse din nou la omul sărac, spre cea mai mare uimire îl găsi mâncându-și cina la lumina a zece luminări.

— Pe barba profetului! zise mirat, ce te îndreptățește la o masă atât de bogată? Eu am auzit că toți păzitorii palatului au fost dați afară din slujbă.

— Așa este. Mi-a venit însă în minte, că acum nu pot lua folosul sabiei mele, i-am văzut dar tăișul și l-am înlocuit cu lemn.

— Și-a ajuns deci marginile binecuvântării lui Allah, — se gândi Califul.

Grăbi acasă și dăte sfetnicului următoarea poruncă:

— Mâne după răsăritul soarelui să dați poporului de știre, că ucigașului i-se va tăia

Dela adunări.

Adunarea din Lipova, ținută Sâmbătă a succes splendid. Deputații naționali Dr. St. C. Pop și Dr. Ioan Suciu au fost primiți la gara din M.-Radna cu banderiu de călăreți și muzica nemților. Inteligență multă și îndeosebi preoții multa s'a adunat împreună cu Protoșii V. Hamsea și Procopiu Givulescu, care i-au petrecut până la locul adunării, unde aștepta poporul ca la 2—3 mii. Insufletește mare și ordine exemplară. Au vorbit dñii deputați Dr. St. C. Pop și Dr. Ioan Suciu, apoi Dr. Alexandru Marta avocat în Lipova. Toate vorbirile au fost mărețe și primite din partea poporului cu însufletește ce nu se poate descrie. Insuși fibirăul ungar, a admirat pe vorbitor și i-a felicitat pentru claritatea și obiectivitatea vorbirilor lor. Si-a exprimat apoi indignarea și a zis că însuși protestează în contra infamilor ticăloși, care au calomniat poporul român cu tendințe de „răsmărită“.

A doua adunare s'a ținut Duminecă, în frunțașă comună Curtici, unde iarăși a domnit cea mai frumoasă ordine. Și aici deputații Dr. St. C. Pop și Dr. Ioan Suciu au fost primiți și conduși în comună de frumoși călăreți atât din Curtici cât și din Macea. Vorbiri au ținut ambii deputați, apoi d-ru Vasile Goldiș și părintele Ioan Nicorescu din Curtici.

Amânarea Dietei.

Budapesta, 19 Decembrie.

Ceea-ce era de prevăzut, s'a întâmplat. Prin înaltă hotărâre, ședințele Dietei iar s'au amânat și anume pe ziua de 1 Martie. Ear atunci — așa se dă cu socoteala — se vor ținea ședințe numai după ce se va putea face înțelegere între partidele conduse de Kossuth și între Majestatea Sa. Dacă nu, după toate semnele, Dieta va fi împrăștiată și se vor orândui *nouii alegeri*.

Nu e de crezut însă, că stăpânirea de acum să iasă biruitoare la alegeri, și de aceea nu e nădejde ca o nouă alegere să lamurească lucrurile, ci vor urma noul frământări.

Eată de altfel cele petrecute azi!

Ședința dietei s'a deschis la orele 10^{1/2} de președintele Justi Gyula. Dintre deputați abia au lipsit câțiva. Deputații naționaliști erau — afară de unul: Dr. I. Suciu — toți de față, ba acum ne-am mai sporit cu Dr. D. Musitzki, sârb ales la Titel, și se va mai spori cu Dr. Skizák, slovac care a eșit din partidul popular și va intra între noi, așa că vom fi 12.

După-ce se citește protocolul ședinței din urmă (10 Oct.), Justi face cunoscut că dela «generalul Fejérváry» (kossuthiștii l-au aplaudat văzând că nu zice «prim-ministru») a sosit o scrisoare în care i-se alătură un preainalt autograf. Il desface și-l dă notarului să-l citească.

Prin înaltul autograf *Majestatea Sa amână Dieta pe ziua de 1 Martie 1906.*

E de însemnat că în *Dieta nu-l dă față nici un ministru.*

După cetirea înaltului autograf, a luat îndată cuvântul *Apponyi*, care a protestat că iar se amână dieta și astfel deputații nu pot nici lucra, aducând legi, nici să ia la răspundere stăpânirea. Invinue pe Fejérváry că dă sfaturi rele Coroanei. Se mângâie însă cu credința, că totuși, doar se va face înțelegere, după-ce prin lupta ce o poartă Ungurimea, M. Sa se va convinge că Ungurii nu vor să se lase învinși.

Tisza se alătură și el propunerii lui Ap-

nderea lor și a informatorilor lor, și noi și facem răspunzători înaintea lui D-zeu a oamenilor.

Protestăm ca pe baza unor știri perterse și mincinoase să se trimită putere armată asupra poporului nostru.

Românimea e liniștită, pentru-că are plină încredere în sfințenia cauzei sale.

Arad, 14 Dec. 1905.

(Urmează subscrierile.)

TOATE-S ÎN PACE!

Sub acest titlu «Az Ujság» dela 14 decembrie publică următoarele telegrame din Brad:

Intreg svonul este o minciună aristică, probabil tendențioasă. Noi, ari cunoaștem simțemintele celor din raș și provincie, ridem de născociile astea. Molnar Albert, preot reormat.

Suntem în liniște. Tot svonul este întemeiat. Mózes Mihály, preot unitar.

Și cu toate acestea ziarele maghiare continuă să scrie cele mai ticăloase minciuni despre «jafurile, asasinatete și incendiile Molnar».

Insultarea

preoților române.

Ziarele maghiare din loc cu o furie săvârșit hunică se năpustesc asupra «popoilor valahi».

Nu este cuvânt de ocară și de batjorură, ce nu ar fi folosit această presă jidovită în contra bravilor preoți români, cari și păstoresc cu dragoste turma încredințată a conducătorilor lor.

«Gazde de hoți», «tâmpiți», «bețivi», nu grațiositățile cele mai iadulcite, ce li-se aruncă preoților români în față.

Gazetarii jidovi turbă de năcaz, că văd leșteptându-se poporul român și în frunțașă poporului deșteptat văd pășind cu frunțașă îndicată pe *preotul român*, această veghe adormită a cauzei sfinte.

Și ca să asmuțe gunoii stradelor în poiva preoților române, gazetarii jidovi ispedesc tot felul de scene, ce s'ar fi petrecut pe ulițele Aradului cu preoții români, și au fost haiduși, bătuți, scuipați.

Absolut nu este adevărat, dar gazetarii au descriu cu virtuositate aceste scene murdare, ca să ațâțe prin ele canalia de pe brazi, să facă întâmplante celea, ce ei și dori.

Noi suntem însă mândri de insultele, și acești nemernici aduc fețelor cinstite ale preoților noștri, căci acestea nizuiesc sub lovada cea mai vădită, că preoții români și în aceste timpuri de grea încercare, cea mai mare parte își fac datorința lor de Români și păstori adevărați.

Se năpustesc ziaristiștii jidavi asupra preoților «valahi», pentru-că ar fi dorit să-i vadă purtând steagurile kossuthismului desamătat, să facă trebușoarele celor ce se îmbogățesc din vânzarea rachiului otrăvit.

Cu groază văd însă Iacobii și Izraeliții, și preoții români vestesc printre păstoriștii

lor abținerea dela beutura spurcată și îndreptarea pe calea crucei, a vieții cinstite și credința în izbânda sfințitei cauze a neamului.

La insultele presei jidovite preoții români să răspundă formând prin satele lor societăți anti-alcooliste. Români să nu mai bea rachiul jidovesc, să nu mai cumpere nimic dela străini, ci în fiecare sat românesc să se aducă negustor român.

Satele noastre sunt pline de prăvălii jidovești, pe acestea Români să le încunjure și să fugă de ele, ca de ucigă-l crucea.

Căci negustorii aceștia din neamul lui Izrael din banii românești se îmbogățesc și se fac apoi cei mai impertinenți bârfitorii ai preoților «valahi» și peste tot al poporului românesc. Ei sunt șovinistiștii cei mai turbați, ei asmuță pe Ungari în contra românilor, ei urlă despre revoluție, ca să si-lească autoritățile a duce asupra satelor românești ostire, căreia apoi tot ei îi vând cele de lipsă realizând astfel carăși câștiguri mari. Iacobii și Izraeliții din Borșineu, din Halmagiu, din Brad le trebuesc soldați, mulți soldați, ca să le vândă acestora mărfurile lor mucezite și să mai câștige pe deasupra și nouă titluri de «igaz magyar hazafi».

Nu vom putea scăpa în alt mod de lepra aceasta, decât numai așa, dacă ne vom crea comerțul propriu al nostru, comerț românesc. În fiecare sat meseriaș român, comerciant român.

Preoții cei huliți de gazetele jidovite să înceapă numai decât munca mântuitoare. Unde nu se poate aduce negustor român, să înființeze între Români reuniuni de consam și picior de român în boltă străină să nu mai calce.

Indemnați pe oameni să-și deie pruncii la comerț. Aceasta este mina de aur, din care va isvorii nu numai familii bogate românești, dar se va revărsa binecuvântare asupra poporului român.

Incepe Românul să se deștepte și azi mâne va fi urgisit de toți acela, care își va da votul său pentru străin, urgisit să fie de aci încolo și acela, care își va da *banul* său la străin.

Cu voturile noastre s'au ales deputați, cari au adus legile, prin care s'au decretat desființarea noastră națională. Cu banii noștri s'au înstăpânit peste noi Izraeliții și azi ei, cei mai mari dușmani ai noștri, îmbuibăți în binele câștigat dela noi, ne numesc «umplătura temnițelor».

Mergeți din sat în sat și veți vedea, că fiecare ducheau, unde falcăe cărpele pistrițe pentru ademenirea femeilor noastre, este un cuib de otrăvă în contra noastră, este cetățuia, de unde se aruncă insultele, amarul, nefericirea asupra poporului românesc.

Nu vreau boltașii aceștia să ne deie nouă pace. Noi însă să le răspundem *dându-le lor pace*. În pace să fie din partea noastră, pragul lor să nu îl calcăm, să ocolim departe locul veninos, unde s'au sălășluit și să-l lăsăm să-și vândă mărfurile fraților Unguri din Kecskemét și Dobritin, dacă atât de mult se iubesc unii pe alții.

O muncă mare, o muncă uriașă ne așteaptă: *întemeierea comerțului român*. Acesta să fie răspunsul preoților noștri la infamele insulte, ce li-se aruncă în față din partea gazetariilor jidovi.

ponyi de a se protesta împotriva amănarilor Dietei. În felul acesta se calcă în picioare dreptul ca poporul, prin alesii săi, să poată conduce el țara și să ia la răspundere pe miniștri.

După ce au mai vorbit Mezöffy și Rátkay, cari amândoi s'au folosit de cuvinte aspre la adresa M. Sale, Dieta a primit propunerea lui Apponyi de a se protesta împotriva amănarilor ședințelor.

Îi doare pe deputații unguri îndeosebi un lucru: M. Sa nici acum nu a răspuns scrisorii lor (proiectul de rezoluție) prin care cereau comanda ungurească în armata comună (impărătească și crăiască).

E de însemnat că la votul Dietei Românil nu au luat parte.

De peste săptămână.

— **Sfântul Nicolae**, serbat Marți de bisericile române, ca în toți anii, așa și anul acesta a fost pentru Românii din Arad un prilej plăcut de a aduce sincere omagii fruntașului nostru Dr. N. Oncu, încărunit în lupte pentru binele și fericirea neamului românesc. Toți s'au prezentat să-l aducă felicitări de ziua sa onomastică, să-i arate iubirea frățească și venerația ce o păstrează. Seara s'a dat masă la casa fruntașului venerat. Au fost invitați prietenii familiei. Într-o atmosferă sinceră urărilor de bine aduse desigur și celui luptător.

— **Secția coaliției.** Coaliția i-a venit în minte pe ocaziunile celei atât de hui-duite de către țară adecă hotărârea să se formeze în sânul coaliției o secție a naționalităților, care dela 1 Ianuarie își va avea și organul său redigial de celebrul Salussinky. Baș Salussinky!

Pa! La revedere!

— **Deputații noștri în ședința dietei din 19 Decembrie.** Au rămas consecvenți, că după cetirea actului împărătesc de dizolvare nu mai discută, drept ce după cetirea aceluși act au lăsat la chipuri pe Apponyi și ai săi; drept ce e falsă știrea, că propunerea lui Apponyi ar fi primit-o și deputații naționalităților. Tot așa au făcut și deputații croați.

— **Trei interpelețiuni.** Deputatul Dr. St. Pop a înscris în cartea de interpelețiuni către ministrul de interne două interpeleări: una în chestia opririi adunărilor populare și cea pentru revocarea miliției de pe capul poporului pacinic; iar ministrului de justiție, înrebându-l, că îndrumat-a procurorii să întenteze proces criminal mai ales contra jurnalelor din Arad, cari în mod perfid ațită la ură în contra poporului românesc.

— **Din congregațiunea Făgărașului.** Adunarea municipală a com. Făgăraș. la propunerea membrului Dr. Șenchea s'a declarat unanim pentru votul universal secret, fără restricțiune. Dr. Șenchea critică aspru guvernul pentru ordonanțele lui Lukács și măsurile luate față de Români.

— **Fișpan pe banca acuzajilor.** Din Cașovia se depeșează cu datul de erii, că tribunalul de acolo a ordonat cercetare contra noului fișpan, contele Pongracz Ferencz, pentru agitație contra autorității (coaliționale) și pentru stricarea averii comitatenze. Judecătorul de instrucție Radez János, a și început investigația și a ascultat pe contele Pongracz.

Nu e vorbă, merg bine treburile! Și am vrea să știm, că dintre cele două direcții în conflict, reprezentante amândouă ale „legalității“, care va rămânea biruitoare?

Cât despre legalitate, — să o lăsăm încurcată.

— **Sărbare întru amintirea lui Andrei baron de Șaguna.** Cu bucurie înregistrăm că și institutul pedagogic-teologic român din Arad a ținut Sămbătă o sărbare școlară întru amintirea marelui Șaguna, profesorul Ioan Costa a ținut o vorbire ocazională, în care a expus meritele și luptele grele ale lui Șaguna pentru românism și biserica ortodoxă în deosebi. A prezentat cu o plasticitate vie vijelia vremilor, tăria lui Șaguna învingerile și succesele acestuia în fața atâtor obstacole. Corpul profesoral și tinerimea s'au depărtat cu o credință și un ideal mai bogăți dela pioasa sărbătoare.

— **Reforme în armată.** La comanda pedestrimii 46 din Segedin a sosit un ordin al ministrului de război, prin care stabilește un nou sistem pentru instrucțiunea ostașilor, și în care în unele provincii atinge și chestia limbii în armată. Inovațiunea în aceea stă, că ostașii unui batalion nu vor mai fi împărțiți în patru, ci numai în două companii, și nu-i instruiază la olaltă, ci fiecare companie rămâne sub comanda și conducerea câte unui oficer locoteninte și a unui sub-oficer ce servește mai de mult; și pentru instrucțiune nu e responsabilă comanda batalionului, ci oficerul subaltera. Acolo, unde ostașii sunt de diferite limbi, împărțirea în cele două companii se va face după limbă, respective după naționalitate. Ministrul de război a designat mai multe corpuri de armată, între altele și pe al VII ca pe teritoriul acelora la tot regimentul să se înceapă împărțirea pe două companii. De odată cu aceasta ministrul o ordonat înecă o inovațiune.

Până aci adecă o parte a ostașilor s'a substras dela instrucțiune, parte prin serviciile ce le-au făcut la posturile de pază, parte prin aplicarea lor la lucru. Aceasta mergea într-o formă la toate regimentele. Acum dispune ministrul, ca regimentele pe rând să dea ficioii la serviciile de pază și muncă, așa că celelalte regimente vor ținea instrucțiunea și exercițiile de arme cu întreg numărul soldaților. După reforma aceasta pe viitor se vor înființa clase de muncitori în armată și se vor asenta și feciori mai săbuți, cari apoi, după meseria ce o au, vor fi împărțiți și aplicați la aceste clase.

— **Din Soborșina** primim următoarele: Sâmb. pe la orele 10 a. m. notarul Bărdy a ținut percheziție în biserica noastră scotocind prin toate ghiuriile, căutând cu lumina în turn, pe sub streșini și în podul bisericii de asupra altarului după puști, patroane și dinamit.

Protestăm în fața lumii contra acestei mișelii fără păreche:

Acea e o adevărată provocare.

— **Ucigașul reginei Elisabeta a înebunit.** Din Genf vine știrea că Luccheni, ucigașul anarhist, care a stins viața reginei Elisabeta și a perdut mințile — a înebunit. Înainte cu câte-va zile a voit să ucidă pe inspectorul temniții. După-ee l'au legat, s'a făcut boinov și zăcea nemiscat pe valra camerei sale. Când însă un paznic s'a plecat la el și l'a deslegat, numai decât l'a luat de grumazi și aruncându-l în lătarul a voit să fugă. După-ee a fost prins de nou, și observând că se arată pe el semnele nebuniei, a fost mutat în spitalul robilor, despărțământul nebunilor.

— **Alegere sângeroasă.** În comuna *Kvdska* săptămâna trecută s'a ținut alegerea de jude. Două partide s'au format, cari au luptat cu cea mai mare agitație, fiecare pentru candidatul său. Săptămâni de-a rindul au ținut corțeșile și certele, până în urmă a sosit și ziua alegerii. Spiritele erau de tot agitate și se punea vedea, că alegerea nu va decurge de tot neted. Nici n'a decurs. S'a început cu ceartă, apoi bătaie, capete sparte, încât nici trei medici nu joiau să lege. Dar atâta n'a fost destul. Pe locuitorul Vojnyik Mihai l'au spintecat după toată forma, încât după trei zile de chin amar a murit. Județul din Nagykapos a pornit cercetare.

— **Industriașii unguri în România.** De curând Camera de comerț din Brașov a atras atențiunea ministerului de comerț al Ungariei că numeroși industriași din Brașov și de prin împrejurimi sunt hotărâți să lichideze și să se strămute în România.

Valea Prăvăiei, cu numeroasele ei industrii, tentează pe industriașii din circumscripția camerei de comerț din Brașov, iar alții tind spre București, căutând să imite astfel pe frații Czel cari, de curând, au cumpărat vechea fabrică de bere E. Luther.

— **Monumentul lui Syveton.** D'asupra mormântului fostului deputat francez Syveton s'a ridicat un monument, carele zilele astea fost desvilit cu toată festivitatea și pompa prezența unui public numărös și zgomotos de ționaliști. De față erau natural și deputații ționaliști, între cari Bienaimé, Drumont și Rochefort, cari rostiseră și discursuri cu aceea ocaziune, atacând cu asprime pe ovrei și frațmasoni. Deputatul Rochefort în vorbirea sa acuzat pe fostul ministru-prezident Combes, acesta ar fi otrăvit prin un năimit pe deputatul știe că Syveton era un aprig dusman a lui Combes și al tuturor elementelor, cari sprijin guvernului francez și politica acestuia anti-bricească. Cu ocaziunea unei interpelețiuni înamera franceză adresată ministrului de război în afacerea delațiunilor din armată, interpelelantul a pălmuit pe ministru. Scandalul enorm. Pentru fapta aceasta avea să fie tras la răspundere în fața judecătoriei. Dar atunci a intervenit o împrejurare extra-ordinară gravă și nimicitoare pentru deputatul pălmuit. S'a descoperit adecă, — cel puțin așa se zice, — că el avusă relații nepermise cu fațmașă mașteră. Noul scandal devenisă public, și cel mai penibil atins era soțul adecă ginerele deputatului, un bărbat stimat și cu autoritate în societatea parisană. Mama fetei, adecă soțul deputatului în urma acestei descoperiri întreceartă familiară a recomandat soțului său toată hotărârea să se sinucidă, căci numai așa poate scăpa de rușine. Deputatul în urma aceasta s'ar fi dus în odaia de alături, unde fi deschis țevca de gaz și astfel ar fi pus cap la rușinei. În vremea acestei lupte cu moartea deputatului, nevasta sa ar fi ascultat cu inimă rece și fără o picătură de milă pentru sinuigaș la ușă până ce bărbatul și-a dat și ultimul răsufare. Partidul naționalist și amicii morțuși însă altcum au explicat moartea deputatului Syveton. Ei adecă susțineau și dovedeau că răsputeri, că pretinul lor a fost ucis direct și indirect de către dușmanii săi. Fațmașă răspută despre el ar fi avut de scop a-l nimoralicește și astfel a-l face imposibil pentru tordeuna în politică. Numai că deputatul atât de tare atins în onoarea sa și simțul moral, încât mai bine se sinucisă, decât să culte astfel de țarfeli. El este serbătorit ca martir al onoarei sale de către partidul național francez, nici azi nu se știe, ce este adevăr în această afacere. Ancheta deschisă imediat după moartea deputatului n'a putut scoate nimic la iveală.

— **Valoarea unui om.** Cine ar fi creștore-odată, că valoarea unui om în floarea vârș poate fi prețuită mai puțin de cât a unui copil sau chiar de cât a unui papagal bine dresat.

Așa cel puțin rezultă din cercetările medic american, doctorul Farr.

Doctorul american estimează valoarea unui nou născut din părinți muncitori la 25 dolari, adecă 125 lei, iar valoarea unui copil de 10 ani la 250 lei.

Un adolescent în vîrstă de a muncii prețuiește 4000 lei, iar valoarea maximă o atinge bărbat la 22 ani, când valorează, nici mai puțin de 5000 lei. Valoarea aceasta scade însă progresiv cu vîrșta. La 50 de ani un bărbat nu prețuiește decât 200 de lei.

Un bătrân de 70 de ani, după feims doctor de peste ocean, nu valorează decât 100 lei; peste această vîrstă nu numai că nu prețuiește cinci parale, dar reprezintă chiar o gubă.

Concluzia practică a doctorului american ar fi că sălbaticii cari ucid sau mănincă pe țrănișii tribului lor sunt profuzi economiști.

De remarcă însă că doctorul Farr nu referă în calculele sale decât la bărbați și nu la femei, cari în vîrstă pubertății ating unele valori chiar în America, valori foarte respectabile.

În tot cazul nu știm întru cât pot fi măsurați Americanii de evalările savantului lor național.

— **Pagubă de cinci milioane din o schintă.** În 15 August s'a întâmplat, că trecând trenul lângă comuna *Primkenau* din Silezia-prusiană din coșul locomotivei a sburat o schintă în frățul uscat din pădure și s'a aprins. Proprietarii pădurilor au intentat proces, care acum s'a prăvit cu aceea, că statul a plătit pagubaș suma de cinci milioane marce.

Adresă către Maiestate. Sa.

Eată adresa telegrafică trimisă M. Sale din partea deputaților români:

Maiestatea Voastră Regală!

Pe temelul unor știri de groază, împrăștiate cu anume tendențe, autoritățile se folosesc cu predilecție de ostirea de linie, trimitându-o asupra satele locuite de Români pacinici, deși prin părțile locuite de Români nu s'a ivit nicăiri această necesitate, de cumva nu i-se socotește drept păcat faptul, că poporul român e cu asemenea neclintită credință către M. Voastră precum și către Patrie!

Cu profundă supunere rugăm pe M. Voastră să nu lase ca în poporul nostru pacinic și departe de ori ce disordine să se elatine strămoșească dragoste pentru armată prin faptul că miliția se infățișază în rol provocător. Și azi s'a trimis la Hălmgiau o companie din regimentul 33, iar un batalion la Brad.

Al M. Voastre cu omagială supunere:

Arad, 13 Decembrie 1905.

Dr. Teodor Mihali,	Dr. Ioan Suciu,
Ioan Russu Șirianu,	Dr. Aurel Novac,
Dr. St. C. Pop,	Dr. Aurel Vlad,
Vasilie Damian,	Dr. Nicolae Comșa,

Deputați în Camera Ungariei.

Apel.

Din atitudinea incușificabilă a presei sovietiste vedem, că cu plan premeditat se lucrează pentru discreditarea poporului român și în chip perfid i-se atribuie fapte desmănușite chiar de autorități competente și Unguri neaoși, ca Barabás Béla, vice-președintele partidului 48-ist.

Este întemeiată deci temerea, că măsurile meschine s'au pus la cale din partea autorităților atâtor mișelii, ca într'un fel sau altul, prin provocări criminale, să atâțe poporul nostru și să-l împingă la fapte neprecugetate.

Plini de îngrijorare, între împrejurări de tot extraordinare, când chiar guvernul se lasă terorizat și împins la dispoziții excepționale, ne adresăm către voi, preoți și dascăli, luminători ai neamului, să stați la pândă, să observați toate mișcările adversarilor noștri, ca prevenind ori denunțând ori ce mișcare în sens de a compromite vaza poporului român, să putem fi și noi, deputații români, mângâiați, că pentru poporul nostru am luat garanță chiar cu sângele nostru, că acest nobil popor a ieșit cu cinste din mreja, ce i-s'a aruncat.

Aveți încredere în noi, că nici o insultă făcută neamului românesc nu va rămânea nepedepsită. Și dacă procurorii și judecătorii vor fi iertătoare față de agenții provocatori, marea opinie publică europenească, care nu se mai lasă sedusă prin frase tendențioase, ne va da cea mai deplină satisfacție. Vă rugăm să sfătuiți zilnic poporul, să stați veghe neadormită și cu îndoit zel să păziți poporul, să-l țineți departe până de locurile unde ar fi ispitit spre rău.

Din parte-ne ne vom face datorie până în capăt.

Arad, 16 Decembrie 1905.

DR. ST. C. POP,	DR. IOAN SUCIU,
deputat.	deputat.
IOAN RUSSU ȘIRIANU,	
deputat.	

Moara din Dezna.

De I. Russu Șirianu.

Va să zică tot kossuthiștii sunt mai isteți și mai meșteri. Ei singuri — și numai ei, au descoperit taina revoluției românești. «Függetlenség» dela 14 Decembrie vestește anume, că semnul de a începe revoluția s'a dat în — Dezna. Acolo Români au aprins o moară, ear după înțelegerea luată mai de nainte, flăcările acestui foc erau o poruncă: *Românii de pretutindeni să înceapă îndată a omori pe Unguri...*

Așa scrie «Függetlenség»...

Lucrul naibii însă: moara a ars, dar Români se vede că și-au tras seama. Nici un Ungur n'a fost adică omorât nici pe valea Deznei, nici pe a Crișului, nici pe la Abrud ori prin văile de sub Retezatul. Deși de altfel ziarele ungurești scriau cu spaimă despre «baia de sânge din Ardeal» despre «satele arse» și — «Ungurii fugind»!...

Acum fie că Români și-au tras seama, fie că flăcările morii din Dezna nu s'au văzut până la Baia de Criș, Abrud, Câmpeni și Hunedoara, unde stăpânirea a și trimis jandarmi și ostași, de frica veștilor înspăimântătoare, destul că vin însuși fruntași unguri și mărturisesc adevărul: Români stau pe pace, sunt oamenii lui Dumnezeu și «revoluția» cu care foile ungurești au speriat lumea și țara, s'a petrecut numai în creierii scriitorii ai te miri ce netrebnic șgârie-hîrtie.

Până una alta, negustorii de arme s'au ales cu câștig: așa spun că au vândut toate armele, până și cele mai ruginite pistoale, de oare-ce Ungurii de printre Români temându-și viața, au grăbit să-și cumpere mijloace de a și-o apăra... Ce nărozie și asta, de altfel! Par'că Ungurii respirați printre munți și văile locuite de Români, Unguri de ai lui Israil, și-ar putea apăra viața cu — pistolul, ori i-ar putea apăra doi — trei jandarmi, cu cât s'au întărit posturile jandarmerești... De furia poporului nimic nu te poate apăra, cum nu te poți apăra de trăznit ori de potop. De furia poporului român să nu se teamă însă nimeni: *poporul nostru nu face revoluție, poporul nostru s'a deșteptat la o altă viață, la o altă dorință și voință!* Poporul român cu dreptatea și cu legea vrea să învingă!

Așa e scris în legea noastră politică, așa au propovăduit fruntașii români, așa înțelege și poporul că trebuie să ducem lupta.

Dacă n'ar fi avut și urmări ticăloase, ar fi trebuit deci să ridem și numai să ridem de prostiile încornurate ce s'au scris în foile ungurești despre «revoluția Românilor».

Să ridem îndeosebi de povestea cu moara dela Dezna.

Am umbat pe la Dezna, dar nu-mi aduc aminte de nici o moară. Va fi ars vre-o biată rîșniță, ori poate că n'a ars nimic. Scriitorului dela foaia maghiară i-a trebuit însă — foc, că altfel nu iese fum, și lui i-a trebuit să vadă unde-va fum, pentru a zice că e foc. A născocit deci povestea cu moara.

Că Dezna e incunjurată de munți și astfel nici chiar satele din vecini nu pot vedea flacăra — semnul revoluției — chiar de-o arde moara, că nu poate fi moară ale carei flăcări să se vadă până la Brad,

Abrud ori Hunedoara, — la asta nu s'a gândit. Ce să se mai și gândească? Destul e dacă — scrie. Cugete-se și judece ceice n'au altă treabă. Scriitorul dela «Függetlenség» avea o singură datorință: să umplă cât mai multe pagini cu știri grozave, încât să se cutremure până și perii de pe capul pleșuv al vicșpanului Dálnoky, să se îndure astfel a trimite ostași pe capul Românilor, căci — vorba altei foi ungurești — chiar dacă nu s'au răscolat încă, dar *au de gând* să verse sânge unguresc! (Scriitorii dela foile ungurești știu și ceea ce *au de gând* să facă Români).

Brodând astfel minciuni peste minciuni, au și isbutit să-i bage în spaimă pe Ungurii de p'aici, încât nu mai găsești pistol în prăvăliile arădane, iar «jupânii» de prin satele românești în fiecare noapte au visat că a doua zi au închis — birturile ș'au fugit la oraș... De-ar da D-zeu să le închidă (Nu de frica Românilor însă, ci pentru-că Români nu le mai calcă pragul).

Cu câtă ineptie brodesc însă chiar aceste minciuni, dovedesc, cei dela «Függetlenség», chiar prin cuvintele, în cari îmbracă povestea cu *moara dela Dezna*. Scrie, că de aceea s'a ales Dezna ca punct de unde să se dea semnul, de oarece aici sunt mai înversunați Români. Și știți de ce? Pentru-că deputatul lor George Popa i-a vândut, trecând în tabăra stăpânirii ungurești... Dăm cu socoteala, că șirele acestea le-o fi adăogat sluga din redacție. Nu putem presupune adică despre un *redactor* aradan, că nu știe următoarele: 1. deputat cu numele George Popa nu s'a ales la Dezna; 2. deputatul de naștere român, care a fost și este în tabăra tuturor stăpânilor se numește *George Sombati*; 3. acesta-i ales însă în cercul Iosășelului; 4. Dezna alege la Boroș-Ineu, ear frații din cercul Boroș-Ineului nu-s înversunați, ci veseli, căci Dumnezeu și bărbăția lor i-a ajutat să aleagă *om al poporului*, ear nu slugă la dârloagă.

Scriitorii de pe la foile ungurești nu știu însă o mulțime de lucruri, ci ei au început a crede, că tot ce se *tipărește* e adevăr, chiar dacă de altfel nu es de sub tipar de cât minciunile cele mai grosolane. Răul e că această credință începe a prinde rădăcini și în mintea domnilor dela cârmuire. Ear scurta o tragem noi, cei ce ne pomeniram peste noapte cu jandarmi și ostași pe sate și astfel cu cheltueli noi și mari, când de altfel abea avem ce să măcinăm la rășnițele din sat, ear nu să ne vină în minte să aprindem — moara din Dezna.

Ni-am făcut datoria să arătăm și M. Sale și sfetnicilor Lui din Budapesta întreaga ticăloșie ce se săvârșește, ca din senin, pe socoteala neamului românesc. Știm însă că nici M. Sa, nici sfetnicii Sei nu o să poată opri foile ungurești să scrie câte verzii și uscate toate.

Pot face însă altceva: să nu îngăduie ca la jocul netrebnic al foilor să fie părtași ostașii, la cari noi privim cu mândrie și încredere.

Trebue să facem însă și noi ceva. *Să cerem a se chema sfatul camatului* și acolo să punem întrebarea: cine a făcut de rîșniță ostașii, trimitându-i să potolească o răscoală închipuită? Cine-și bate joc de puterea ce i-o dă legea și cere ajutorul oștirii împotriva unui popor pacinic și credincios?

Să ne răfuim odată. Să se știe, că legile țării trebuie să fie sfinte d'opotriva pentru toți. Cine-și bate joc de ele, să-și ia pedeapsa!

Desmințire. «*Slavisch-rumänische Korrespondenz*» din Viena pentru a desminți știrile neadevărate despre «*revoluția valahă*» răspândite în presa maghiară, reproduce din «*Tribuna*» părți din articolul dela 12 c. scris de dl deputat Russu-Șirianu.

De-asemeni publică o desmințire categorică din Budapesta și reduce astfel întreaga manoperă la ceea-ce este: o tendințioasă și mizerabilă uneltire împotriva poporului român și îndeosebi în contra deputaților români, crezând că prin trimiterea jandarmilor și ostașilor pe sate se va nimici efectul bun produs de vorbirile dela adunări ale deputaților.

Convorbire cu Barabás Béla.

Un redactor al nostru a avut o convorbire cu Dr. Barabás Béla, vicepreședintele partidului 48-ist.

Eată convorbirea :

— Fosta-i D-Ta de curând pe teritoriul cercului de alegere Baia-de-Criș?

— În Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie a. c. cu mici întreruperi, săptămâni întregi am petrecut acolo.

— Ce atitudine au Românii de pe acolo în relațiile politice peste tot?

De tot liniștită. Poporul e pacinic și cu bunăcuviință. Dușmănie față de maghiari n'am observat. Erupțiile ce se aud din partea singuraticilor, nu se pot lua în serios.

— Observați D-Ta mișcări, care ar motiva veștile înspăimântătoare a foilor locale?

— Bănuiesc în comanic, că motiv de temere nu există. Dar nici date pozitive nu sunt, din care s'ar putea deduce pregătirea unei reșcoale.

— Conziderând că cuvântul D-Tale în fața acestor știri falze e decisiv, n'ar fi binevol în privința aceasta a Te declara cu toată autoritatea D-Tale?

— Toată larma e numai o spaimă goală, care de sine, trecând din gură în gură, s'a făcut mare.

— Mă autorizați să comunic celece a'ți binevoit a mi-le spune?

— Trimiterea oastei acolo a mărit spaima pentru că ostașii nu vor avea nimic de lucru. De altfel aflu de bine ca în asemenea locuri părăsite să fie ostași în permanență, fiindcă și autoritățile din provincia aceasta de ani de zile cer cu stăruință.

De altfel despre acestea am scris articol la „Függetlenség“.

Reproducem mai jos acest articol.

Răscoala valabilor.

Sub titlul de mai sus deputatul kossuthist Barabás Béla scrie un articol în «*Függetlenség*» din care extragem următoarele:

„Foile sunt pline de vești de spaimă, că românii din Ardeal s'au răscolit.

Nu știu ce să petrece în părțile Ardealului, dar cunosc modal de gândire, sufletul și dispoziția românilor din cercurile Bradului și a Băii de Criș față de maghiari.

Cu puțină întrerupere stau deja de câte-va luni în șirul acestui popor în Baia de Criș, unde

ca comisarul dietei am ascultat o mulțime de preoți învățători și fii de țărani.

Fără discreție constat că **poporul românesc e liniștit, cuviincios și pacinic la care nici urmă nu asți de ura față de maghiari.**

Sunt câțiva mari de gară, cari strigă, vorbesc fără respect față de superiori, dar asta e numai larmă goală și amenințare fără ori-ce preț.

„*Răscoala valabilor*“ e poveste goală, fantazie care crește zi de zi prin minciuna celor, cari o răspândesc.

Răscoala aceasta este numai o poveste fără ori-ce date pozitive.

Povestea aceasta e generală și deja o cred cei eraduli.

Cunosc izvorul întregii povești. Nainte de aceasta cu vre-• trei-patru săptămâni un preot stupid valach s'a lăudat la casa unui straje, că așa și așa o să fie. Sunt arme, este dinamit, vor rupe șinele, așa prostii peste prostii.

Apoi pe un învățător l-a lustrat gura într'un cupen. (S'a adevărit, la judecătoria, că aici asta nu-i adevărat. *Red Trib.*)

Veștile aceste au ajuns împănate, preamărite la public, a auzit toată lumea, n'a văzut nimeni nimic, dar răscoala totuși este“.

Asfel autoritățile seduse au trimis gendarmi și ostaș pe locurile „*primejdute*“.

Gendarmi, ostași — oamenii se mută într-un loc — eată dar ce este revoluție.

Românul vede că lumea se spărie de el și scoțându-și pieptul o mai mărește și el vestea de reșcoală.

Se cumpără revolvere — contra cui?

Unde au aprins românii? Cine e conducătorul? La cine s'au adunat? Allatu-s'au arme și dinamita?

Veste fără fapte — adică minciună e totul cu reșcoala.

Și să o creadă, să o vorbească ori-și cine el — nu o crede și să nici n'o crează nimeni.

Să nu se deștepte gând rău în poporul pacinic românesc, ca nu cumva zăgrăviad pe dracul pe părete — odată să-l și vedem.

Din Hălmașiu.

Revoluție. — Scaldă de sânge. — Sate și orașe în flacări.

Sub aceste titluri scrise cu litere de jumătate de metru foile din Arad scriu cele mai infame minciuni, la adresa Românilor din jurul Hălmașului, Baia-de-Criș și Brad. Tendința mizerabililor informatori este clară, prin astfel de știri dorese să zădărnicească ținerrea adunărilor populare, căci văd, că poporul la glasul iubitorilor sei conducători se deșteaptă. La alegeri alegătorul român nu e mai mult o marfă de cumpărat, ci om cu minte sănătoasă, care își știe datorința.

La început rideam de mizerabilele insinuațiuni, dar acum impertinența insinuatorilor a trecut peste hotară, ni-or adus cătane pe grumaz. Iar cătanele costă bani și sigar nu acela le va plăti, care a voit să facă paradă cu ele, ei sârmenul popor, care nu numai că nu știe nimic de revoluție, dar mirat se întreabă, că de ce or venit cătanele?

Eri (13 Dec.) a mers o deputațiune constătoare din fruntașii Hălmașului din preoți și învățători din jur în frunte cu dl protopop *Cornel Lazar* și cu dl avocat *Dr. Teodor Pop* la fibirăul Lovich Gyula, cel ales cu vot românesc.

Dl fibirău văzând deputațiunea din fereasta casei, nu a voit să vină în persoană, ci a trimis pe substitutul său, pe solgăbirăul Csiky. Când însă dl protopop și-a exprimat indignarea asupra acestui lucru, atunci au trimis iute după el, și în adevăr cam la capătul vorbirii a sosit.

Am și fost mulțumiți de purtarea lui. Ne-a dat răspuns, cum poate da numai un fibirău, care să simte la culmea potestății sale. Adevărat: „N'am eu dau nimănu deslușiri despre aceea, că cine a chemat miliția, ... n'am eu să fac nici o declarație despre stările de aici la foile ungurești, nici nu fac nici o dispoziție să meargă cătanele din Hălmașiu“. Adevărat turcește, dar la înțeles!

Dle fibirău! În numele poporului, care va plăti și plătește deja cătanele a mers deputația

la dta, — de ce să fie secret aceea, că cine a adus cătanele.

Sau doară dta le ai adus!

Atunci de ce nu ai curajul să spui, — pentru-a să știe poporul, că cine-s binevoitorii lui. Dar n'ai motive, domnule fibirău, și bine, că aici domnește liniștea cea mai mare, de aceea te ascunzi sub masca cuvintelor „*Nam să dau nimănu deslușire*“. Ba ai. Ai să dai ce poporul, care te-a ales, ai să dai bietului popor nevinovat în a cărui sarcină stau aici cătanele.

De altcum sunt informat, că dl *Cornel Lazar* protopop și *Dr. Teodor Pop*, avocat, telegrafist s'au adresat către ministrul de interne *Kristóffy József*, în speranța, că doară dl fibirău, poartă dlui ministru îi va da totuși ceva deslușire.

Mai mulți fruntași din Hălmașiu și jur au încredințat pe dl *Dr. Teodor Pop*, avocat și începă proces criminal contra foilor maghiari aradani, pentru că sunt indigneți de minciunile mizerabile apărute la adresa Românilor.

Eri s'a ținut o conferință pentru aranjarea unei adunări populare în favorul sufragiului universal. Adunarea se va ține în Hălmașiu în 2 Decembrie n. a. c.; se fac pregătiri pentru primirea deputaților, care va fi splendidă.

Iubiți Hălmașeni! Uniți-vă în cuget. Nu și va în simțiri și — izbânda e sigură.

Revoluția la -- Lugoj.

Da, așa e, să nu rida nimeni: revoluția valahă a ajuns la Lugoj. Cel puțin așa scrie «*Alkotmány*», care ci-că primește de la Lugoj următoarele:

„Valachii din satele învecinate stau sub adevărată organizare militară. Au arme, ofițeri, steaguri și trîmbițe. E caracteristică apropos de dispoziția lor, că pe când au ținut adunății lor naționale, pe deputații lor sosiți la gară i-au așteptat cu steaguri ros-galben-albastru, tricolorul românesc, și i-au însoțit în oraș strigând „*trăiască împăratul, trăiască Austria*“.

În restul articolului spune că frații de prin acele părți au decis să omoare pe Ungurii coloniști din Bodófalva, de aceea aceștia s'au și înarmat și peste noapte stau pază la capătul satului, să dea alarmă când vin — Valachii.

Multe prostii mai rabdă și biata hârtie!

PROTESTĂM!

Sub acest titlu deputații români au trimis ear ziarele ungurești au publicat următoarele:

Agitatori fără suflet răspundesc știrilor de spaimă, că poporul român se pregătește de reșcoală împotriva celui maghiar.

Protestăm în contra acestor calomnii ce i-se aduce poporului nostru onorabil și ca reprezentanți ai poporului român din patrie declarăm, că naționalitatea română din Ungaria nu cu arma, nu cu sânge, ci cu dreptatea sfântă a cauzei sale își va lupta pe cale pacinică și cu arme constituționale recunoașterea drepturilor sale omenești și astfel respectarea drepturilor limbii sale strămoșești și a drepturilor indiscutabile naționale. Poporul nostru e poporul cel mai pacinic și cel mai răbdător din țară.

Pentru cinstirea de lege și iubirea de ordine a acestui popor garantăm și cu viața noastră.

Atragem însă cu grije atenția reprezentanților ziarelor opiniei publice să înceteze ca prin calomniile lor să lovească până la sânge acest popor, pentru că prin astfel de calomnii nesfârșite și injurii ori-ce eventuală urmare a indignării cade în ră-

voind să ne prezinte pe noi Români niște răsvrațiți sau și mai mult — bandiți. Pe baza acestor rapoarte ticăloase și temerare, fișicile iudaico-maghiare din Arad și cele toată banda, publică articoli ditirambici despre masacrările comise deja și urmând din partea ticăloșilor valahi, contra patrioadevărați și a celor cu perciuși și hal cu că și jandarmi pe capul bieților Români, poate crezească din amorteala, ce-i cuprinsese cu mele din mila afurisitei pasivități. Toate trimbite prin fof despre revoluția Rom sunt cele mai spurcate minciuni și mai late neadevăruri.

Și până se va limpezi situația prin depuștrii naționaliști la locurile competente, arat revoluția din *Peșcuța*, despre care se în o corespondență din „Arad és Vidéke“ preună cu comuna Ciucăr fi locul cel mai scdios din cercul Halmagiului.

Oamenii din Peșcuța ca și toți de pe va-rișului sunt cei mai blânzi, mai pacifnici și le sare mîntea la bazaconii domăești, cari se vede cu intențiune ar vrea să ne rescoale. Noi să arunce poporul nostru bun și loial în joc primejdios și el poate stau la pîndă și ca zăvoziți cei turbați. Toată revoluția Peșcuța se reduce la următoarele:

Doi țigani corturari au beat duhul satanei butoiul aducător de moarte-jidovesc în o ură prea mare, care i-a adus la sfadă, din la păruială și mai la urmă la răzbanare, când unui calul contrariului său.

Tot în ziua când s'a întâmplat moarte de nu de patriot — a luat-o la sănătoasă mandatul notar Skonda László de frica Romilor, cari credea, că-l vor potopi cu toate că nu umblă să-l omoare, ci-l iăsăm în știrea. A doua zi ne trezim cu jandarmi la fița și, căutând după jertfă, pe care au și găsi spre marea bucurie a lui Israel a fost devărat cal.

Se știe, că Români pe postul lui Crăciun și care un purcel, dacă rămâne dela Moarte de om pe întrecăgă valea Crișului a întâmplat, fără numai amintitele cazuri obitoacele. Halucinațiunile interbântărilor așa se vede, că schimbă moartea necuvânțelor și vopătaia dela pârjolitul porcilor cu moartea revoluției. Slabi oameni dacă tremură de aceste. Se vede amalgamizarea cu laiteles, tre de îmbolnăvire.

Prin urmare tot ce scriu despre mișcările naționale ale Românilor sunt minciuni groce. Voesc să ne prezinte în coloare faiză. Un cuvânt *ne ispitesc și tot odată ne și de-*

in mijlocu orașului și adună poporul să le față.

... Cu miile se aduna lumea în fața palatului încă înainte de răsăritul soarelui. Veni și mi în haina-i strălucită.

— În numele dreptății, cine a ucis, ucis să fie — zise.

Și cine a prins hoțul, acela să-i și taie.

Veni Mahmud și cu uimire recunoscu în pe negustorul sărac de erî. Califul însă, știe de ce i Mahmud atât de incurcat, abea putu stăpâni răsul.

Și-i zise:

— Scoate-ți sabia și-i taie capul!

Mahmud însă i-se aruncă la picioare și

— Stăpâne, eu știu, că omul acesta e neorat și totuși n'am dreptul să mă arăt cu apunere.

Rog dar pe Allah, care e atotștintor, să lămăie sabia mea, dacă acest om e în adevăr inovat...

Lamea dimprejur sta uimită. Strigau cu

— Minune! Mîna cerească. Căci Mahmud în loc de oțel, scoase din teacă o sabie de lemn.

HAZ.

— Pe tren.

A.: Te rog închide fereastra. E așa de afară.

B.: Și d-ta crezi, că dacă o închid are să mă cald afară?

Noi însă să fim tregi și să ferim poporul de a cădea în cursa lor. Să-i demascăm în fața lumii, ca să cunoască manoperile lor ticăloase și perverse, prin cari vreau să și realizeze scopuri ascunse și cari sigur sunt moartea noastră. Să priveghiem și să înălțăm rugăciuni la cel puternic să ne scape de incercarea nelegiuitor și viclenilor și să-i descopere după-cum zice și marele Psalmist:

„D-zeu al laudei mele nu tăcea, căci gura nelegiuitului și gura vicleanului s'a deschis asupra mea; vorbit-au cu mine cu limba minciunei și cu cuvinte de ură m'au încunjurat și fără cuvânt se luptă cu mine“.

„Părătorii mei cu rușine să se îmbrace și să se învălească în rușinea lor, ea cu o mantie.“

Octavian de pe Criș.

*

Boroșbeș, la 16 Decembrie 1905.

Vin a vă raporta despre unele lucruri cari s'au întâmplat în orașul nostru în comună, cari și de prezent sunt în curgere. Jidanii din comună, ca șefii respective bărbatul șefului postal (de oare-ce șeful e femeie) și cu câțiva dintre înțepați dominanți făcându-și spaimă de umbra lor, s'au strâns la casina maghiară, unde au ținut adunare extraordinară numai din aceia cauză că li-e frică că s'au răscolit valahii și omoară pe ungari, deci ca să nu-i aște nepregătiți au stăns niște trași împinși de calfe și măestri și au format din ei o gardă care împărțită în cete cutieră stradele noaptea, și pe cine întâlnese pe stradă li oprese în loc și îl întrebă unde a fost, unde merge și ce voiește să facă etc. Așa, dar „polgár őrségul“ e instituit la noi, dar tot din Unguri și așa „meg van mentve a haza“ și toate acestea se întâmplă sub ochii și cu învoiala volnicosului nostru protopretore Bolyos care așa se vede că e cu învoirea lui, de oare-ce „polgár őrségul“ e provăzut cu puști pe cari nu știu de unde le-au primit. Așa se vede că aiurează bieții patrioți că se tem și de umbra lor, căci la noi toți oamenii sunt pe pace și în liniște.

Acestea am aflat de bina a vi le comunica pentru publicare în notiță și despre ținutul respective comuna noastră.

Revoluția din Orăștie în presara Sfântului Nicolae.

Pacătoasa atîtare a presei evreo-maghiare cu pretinsa revoluție română în Transilvania, a născocit și în spiritele masei maghiare năluca răsvrațirii românești și aceasta are de urmare că procuraturile în loc să mărească pe acel nemernic cari au scornit cu anumite tendente aceste știri mizerabile ea le dă crezământ și purcede în consecvență, după cum reese și din măsurile ce le-a luat față de orașul Orăștie, care are de altcum magistratură proprie. Destul că cine știe ce tras-impins a făcut arătare că Români din Orăștie și jur să vor rascula în prescarea deschiderii Dietei care era d'odată cu serbătoarea sf. Nicolae.

Pentru a opri răscoala Românilor, procuratura din Deva a trimis o droaie de gendarmi la Orăștie, și pe lângă aceștia, poliția lătreagă a făcut pază de noapte, și o companie de aici Nr. 64 a fost consignată (în Bereitschaft) în casarmă. Noaptea întreagă patrolau polițiștii și geandarmi prin stradele Orăștiei, și unde era lumină aprinsă crezând că e vr'un sfat revoluționar, băteau la fereștri; dar ce e mai interesant, că în loc să apară Români revoluționari, apărea la fereastră câte o familie de meșteșugar ungar, și să rugau de polițiști și geandarmi să-i încunoștințeze dacă va fi ceva, ca să se ascundă în pivniță. De comedia asta a administrației noastre nebunite, dumiră toți ca tunul, pe când sârmanii unguri din loc, gendarmi și polițiști aproape toți Români cari știau că toată treaba e o mare

ticăloșie înscenată; tremurată unit de gerul cel mare, ceialalți de frica revoluției române.

Căpitanul poliției dl Rideli a stat toată noaptea la telefon, ca dacă cumva Români se vor resculia, să telefoneze la Deva după ajutor.

Pe drumul care duce la comuna învecinată Pricaz (Perkász), patrula un pluton de geandarmi. La miezul nopții armata din loc a fost alarmată, — se vede de probă, ca nu cumva feciorii cari sunt toți Români, să abdică serviciul în ceasul acesta de grea campană!

Intr'aceea noaptea de spaimă trecu și dimineața, când văzurăm încă patrolând gendarmii prin piață, abia atunci am aflat, ce se întâmplase.

Pentru a justifica însă apucăturile aceste infame, cari pe de-o parte se fac pe socoteala populației române, pe de alta dă prilej locuitorilor maghiari să se înarmeze, administrația își caută jertfele printre Români. Astfel Duminecă seara, 10 gendarmi escortară pe preotul gr. cat. din Turdaș, Lupșor, prin Orăștie, pentru ca să-l ducă la Deva. Cauza este să înțelege trasă de păr, adevă căutată cu de-a sila, pentru a demonstra cu ceva, că Români într'adevăr au vrut să se răzvrătească, — i-au pus în cărca sârmanului preot, care este cunoscut pe aici ca orî ce altceva, numai nu ca revoluționar și cine știe ce naționalist, că s'ar fi exprimat săptămânile trecute față de o ceată de feciori de unguri, cari cântau nota lui Kossuth, că să nu mai cânte pe a lui Kossuth, ci s'o cânte pe a lui Iancu. Au trecut de atunci săptămâni, să vede însă, că a fost denunțat, și acum a căzut jertfă infamiei presei evreo-maghiare, care a sedus chiar și pe procurorii «imparțiali».

Abea acum ne dăm seamă de ce militarii din loc făceau Lună după ameză prin oraș ciudate exerciții de ocuparea stradelor și închiderea lor. Ei aveau cunoștință de «revoluția» Românilor și noi cetățenii români habar n'am avut. Curat vorba lui Caragiale: «națiune, fit deșteaptă!» — (cu dezolare). Și noi dormim, domnule!

NOUȚĂȚI.

ARAD, 22 Decembrie 1905.

— Ziua onomastică. Mercuri P. C. Sa protosinclair Roman R. Ciorogariu, director seminarioal și-a serbat ziua onomastică. Cu acest prilej atât corpul profesoral, cât și elevii, i-au adus cele mai calde felicitări. De asemenea Pau cercetat și felicitat membrii din direcția și corpul funcționarilor „Victoria“ și numeroși prieteni.

Primească și din partea noastră cele mai sincere urări de fericire.

— După Dietă, cărmuitorii țării au trimis Regelui o rugare, în care au cerut să fie mîntuiți de încrederea ce li-s'a dat. Foile însă aduc știrea că M. Sa n'a primit rugarea lor, și astfel ei sunt siliți să stea în fruntea țării și pe mai departe.

— Profesoarele dela școala de stat din Orăștie. Feticele de Români cari urmează școala maghiară de stat, au cerut dela profesoare să le concedieze de sfîntul Nicolae. Știți ce le-au răspuns profesoarele? — Ele au zis că pot să rămână acasă, că dacă valahii fac revoluție și așa se închide școala. O fetiță a venit acasă și a întrebat pe mamă-să, ce e aceea: revoluție.

— **Deputați congressionali** de sub Consistorul Oradea au fost aleși următorii din cler: Oradea mare—Peșteș: P. C. Sa Vasile Mangra, vicar episcopesc; Tinca—Beliu: Nicolae Roxin; Beiuș—Vașcău: Vasile Papp preot în Topa de sus. Din mireni: Oradea mare: N. Zigre; Beiuș: Dr. George Ciuhandu; Vașcău: Dr. G. Cosma; Tinca: Dr. Aurel Lazar; Beliu: Dr. George Popa; Peșteș: Paul Fășie, jud. trib.

— **Un mare patriot.** Se știe că Ugron Gábor deputat dietal, care are năvălul de a se ținea pe sine de cel mai mare patriot, și care se crede, că nu mai prin scrisul lui se poate mântui țara din încurcăli a fost dat în judecată pentru furtul ce l-a săvârșit la o bancă secuiească. A fost aspru pedepsit de curtea cu jurată. Fi însă a apelat la tablă dar și aceasta a aflat de bine al pedepsi cu 6 luni închisoare sau opt mii de coroane.

— **Căpitanul orașului Orăștie Mihályi,** a fost chemat la Pesta să facă raport despre „revoluția” românească. Nu ne îndoiim deloc, raportul lui va fi ca și el — adecă slab.

— **Instalare.** În ziua Sf. Nicolae a fost instalat de către protopresbiterul tractului Brașov V. Voina noul paroh al bisericii Sf. Nicolae Ioan Prișcu.

— **Secretar al II-lea al „Asociațiunii”** a fost ales dl Octavian Goga, talentatul nostru poet.

— **Cununie.** Dl inginer Ioan F. Negruțiu și Paraschiva Vintilă anunță cununia lor, care se va celebra în biserica gr. cat. din Năsăud la 9 Ianuarie 1906.

— **Din lupta dela Königretz.** În zilele trecute au apărut în Viena memoriile generalului Mollinay. În lupta dela Königretz generalul stătea la Swiepvald lângă *Chlum Feststich*, și când acesta îndată dimineața a fost grav rănit, el i-a luat locul. De mai înainte însă era convins despre aceea, că ordinațiunea militară dată nu lua destul în considerare schimbările ținuturilor și peste tot nu era destul de sigură. Natural dar că el cu temperamentul lui nu s'a supus acelei ordinațiuni, ea să se retragă în poziție liniștită, ci din contră a pregătit un mare atac. De oare-ce ordinațiunea o câpătase fără oare care motivare, Mollinay se simțea îndreptățit să comunice oare cari observații cu prim comandantul Benedek.

Acestea le-a trimis cu adjutantul și până atunci a rămas în fața focurilor. În curind a venit la el un oficer din statul major, repstând ordinațiunea cu acea motivare, că e amenințat din spate de regimentul al cincilea prusian plecat din Josefstadt. Mollinay nu s'a mișcat nici acum ei a răspuns foarte corac, că se pot trimite trupe de rezervă în contra. În realitate însă nu era vorba de un regiment, ci de întreaga oaste a pretendentului de tron prus. Mollinay credea însă de lipsă să mai facă contra zicere la prim comandantul și de astădată s'a dus în persoană la Benedek. Acesta încunjurat de statul major era în partea nordică la Chlum. Toți ofițerii s'au dat jos de pe cai. Când s'a apropiat Mollinay, toți i-au deschis calea și Benedek i-a ieșit în cale. Generalul și-a făcut propunerea, spunând că ar afla corect atacul. A fost întrerupt de nou denușitul șef al statului major al lui Benedek și s'a născut între ei o discuție destul de violentă. Majorul *Krismanic* încă a luat parte la discuție fiind parte propunerii lui Mollinay. Acum a venit rândul să decidă Benedek. El însă lăcea, ear apoi întorcându-se către prințul Vilhelm comandantul artileriei întrebă:

— Ce credeți atetă, a sosit momentul potrivit de atac?

— Mie mi-se părea — serie Mollinay că aud aceasta întrebare într'un vis urit. Întâi nu puteam crede celor ce auzi, când apoi am văzut cât de nehotărît stă bărbatul pe care e basată întreaga soartă a Austriei, m'a cuprins o tristețe adineă. Răspunsul principelui a fost tot atât de nehotărît, ca ținuta lui Benedek. Acesta a stat multă vreme adincit în gânduri, fără să zică o vorbă. Numai când a întregat însuși Mollinay:

— Excelență, ce are să facă al patrulea corp de armată? Să se retragă spre *Chlum-Nadelici*? Benedek răspunse încet, nehotărît:

— Nu pot ajuta; trebuie să se retragă.

— **Din Vrani** ni-se scrie o corespondență lungă, din care scoatem următoarele:

Comuna noastră este azi în o stare foarte tristă. De mai multe săptămâni băntuie morbu de vite, în urma căreia câteva au și murit. Veterinarul însă a aflat de bine a opri, ea să între cineva cu căruța în sat, sau ea locuitorii din Vrani să-si scoată vitele din grajd, căci cine o va face aceasta, acela va fi greu pedepsit. Astfel acum de câteva săptămâni bieții oameni sunt siliți a ținea vitele în grajd și a nu lucra cu ele nimic, deși vremea e atât de frumoasă, în cât s'ar putea face multe lucruri. Mulți din țărani nu și-au putut ara ogoarele, alții nuși pot aduce lemne, ba se e mai mult e vremea, când își cară omul buciucul (gunoiul) și nu-l poate duce, ear de îl lasă în ocol, atunci îl pedepsește.

Ne mirăm însă, că de ce nu poate omul să umble cu caii atunci, când nu suferă nici de o boală, ci numai vitele cornate.

P. gaba oamenilor este mare. E săracii trebuie să se pună în ham și să tragă la căruță dacă vreau să-si ducă ceva la moară să-si uacine.

Ar fi vremea să vadă și cei sus puși, că mai multă pagubă să face astfel, de cât că nu ar opri pe oameni să lucre cu vitele. Și e de totul bătător la ochi modul acesta de îngrijire. Când băntuie pe la noi morburii lipicioase de oameni, atunci nu se îngrijește de noi nimeni, iar acum e prea mare paza. S'au vrea cineva se înțeleagă, că avem notar și fisolgăbirău român?

— **Hoch a fost judecat la moarte.** Hoch, despre care să știa că în mai multe rânduri a omorât femei, a fost judecat la moarte, ce se va întâmpla în 23 Februarie. Soția lui Hoch când a auzit judecata a început amar să plângă.

— **Furt de mai multe milioane în o fabrică de tutun.** În Leisberg s-a descoperit un mare furt. De mult se jebauia fumătorii de între țigaretile de același soi, de multe ori e mare deosebirea; s-a făcut o cercetare și s'a adevărit, că în fabrică de ani de-arândul s'a făcut mare furătură ce se ridică la mai multe milioane.

— **Unsprezece oameni mușcați.** În Deva alaltăieri un câine turbat a mușcat 11 oameni. Răniții îndată au fost duși în spitalul Pasteur. Câinele au fost împușcat, și s'a adevărit că a fost turbat.

— **Relievă istorică.** Zilele acestea se va vînde la Londra un scaun care mobila apartamentului lui Napoleon I, pe când era închis la Sf. Elena. De sigur că tot la Londra va rămâne acest obiect de oare-ce englezii sunt amatori pasionați de „relicvele” mareului cuceritor, oferind pentru ele sume enorme.

Astfel un englez, a oferit 500 lire, adecă 12,500 de lei, pentru cele două tocuri cu care s'au semnat în 1801 tratatele, del's Amiens. Un altul a oferit 1880 lei pentru o masea care i-s'a scos lui Napoleon pe insula Sf. Elena.

— **Pentru o femeie necredincioasă.** Kinhefner trăia liniștit cu soția sa, până ce ea nu s'a cunoscut cu Vendel Heinermann, care a stricat fericirea căsătoriei lor. De aceea bărbatul s'a hotărît să-si facă socoteala cu înșelătorul. L'a așteptat la un colț de stradă, a împușcat, dar n'a nimerit. Atunci s'a împușcat pe sine însuși.

— **Câte castele are țarul.** Țarul Nicolae II. are în împărăția sa uriașă peste 100 palate și castele. În aceste 100 palate și castele sunt 32,000 slujii, bucătari, camerieri, cameriere, birjari și grădinari. Plățile acestei uriașei mulțimi de slujii sunt cel puțin 16 milioane cor. pe an. În grajdurile țarului sunt 5000—5500 cai de trăsură și de călărit, iar vitele cari trăesc pe moșiile țarului, să urcă la 50,000 capete.

Cele mai multe din castelele sa'e țarul nu le a văzut, necum să locuiască în ele. Că acestea viața nu e liniștită pe nici una din știile țarului, ci pe fiecare moșie slujii lucrează și cum țarul ar trăi totdeauna acolo.

— **Perderea Rusiei în războiu.** În „Novoje Vremia” perderea Rusiei în războiu cu Japonia a fost 180.650 oameni. Dintre căzuți 646 au fost ofițeri și 18.540 soldați, ofițeri și 2983 soldați au murit în urma războiului; ear 416 ofițeri și 38.635 soldați au rămas părați.

Dar în această pierdere nu e socotită pierderea gardei dela Port-Arthur și a flotei; se urcă la 60—70 mii, așa că pierderea totală poate socoti la 250.000 oameni. E evident că acest număr e mic, căci după raportul of. Japonia la Port-Arthur, Mukden și pe insula Sachalin au făcut prizonieri 84.600 ruși și după raportul of. rusilor numai după lupta dela Mukden au transportat la Karbin 60.000 de răniți. Numai aceștia împreună ar face 144 mii oameni.

Și aceea e sigur, că numai la Mukden căzut cel puțin 20.000, dar în lupta și mai geroasă dela Liojang și în luptele dela Sand Sahoi, Vafangkin, Jalui și altele, unde rușii au pierdut în total numai 19.176, (1646 ofițeri și 18.530 soldați).

Și de oarece numărul răniților și al morților e cu mult mai mare, ear fiindcă mare parte din flotă s'a înecat s'au a căzut în apă, ori în prisoare, pierderile totale se pot socoti la 400.000 de oameni.

— **O statistică a orașului Londra.** După aceste a apărut statistica orașului Londra din anul 1904—1905. Din statistică se vede, că numărul locuitorilor Londrei este de 4.536,521 (1904) și 4.648,950 (în 1905). Căsătorii s'au făcut într'un singur an 80,430. Nașteri 130,000 și casuri de moarte 69,929. Lungimea ulii Londrei e de 2.051 miluri engleze. Tramvay au transportat 128.261,061 persoane (în 1905) și 156,839,813 persoane (în 1904). Numărul persoanelor societății omnibusului a fost trecut de 216,311,254 persoane. La poșta s'au primit 730.600,000 scrisori închise și 147.900,000 poștale, colete poștale cu cărți și circulare predat 1.500,000. Numărul funcționarilor poșta e 45,902. Londra bea zilnic 211,329 galoane de apă. Sunt în Londra numai 100 de 28 mormini mari. Numărul caselor locuite era anul trecut de 924,143. Școale populare sunt 973. Umblă la școală 648,579 băieți. Costurile poliției să urcă la an la suma de 40 milioane coroane.

— **Cum scriu femeile din Paris epistole dragoste?** Maupassant are o navelă, care vorbește despre sfârșitul dureros a unei vieți dragostite. În navelă îndeosebi ne arată epistolele de dragoste a femeilor. Iată una: Fie sufăr! Te ador! Zi și noapte parururea la mine mă cuget. Inebunesc. Tu ești dragostea mea de veci. Dacă ești fericit, atunci uită-mă, cu parururea voiu fi al tău, dacă nici nu ne vei vedea.

Alta.
În sufletul vieții mele. Tu idealul meu dulce! Tăcerea ta mă înnebuneste, dă nu mă semni de viață despre tine și eu voiu fi fericit.

— **Omorât de rachiu.** Beutura face mare pagubă omeniei. Aceasta s'a adevărit nu numai odată, și totuși nu vrem să ne lăsăm ea. Din pricina băuturii ajung familii întru la săpă de lemn, și cei mai mulți mor înaintea de vreme. Iată acum primim știrea, că Teodor Lup și Grigorie Toma din Boncesdă au înțeles în birt să bea. Lup având banii, el a plătit beutura. Lup a avut voia să îmbate pe prietenul său, de aceea după rachiu a adus mai multă litre de vin. În decursul băuturii Toma a început să se simțească rău, a căzut după scaun și înainte de ce ar fi primit ajutor, a murit. Medicul au adevărit, că moartea a adus-o beutura.

CANCELARIA ARCHITECTULUI ROMÂN

IOAN NIGA.

Arad, Jozsef főherczeg-ut. Nr. 1.

(Lângă banca „Victoria“.)

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care cauză o recomandăm îndeosebi d-ilor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

— Necrolog. Cu inima sfâșiata de durere anunțăm înutarea la vecinicie a neuitatei soție, mamă, sore, cumnată, mătușe și unchioaic **Elisabeta Bustea născ. Neagrau**, carea provezută de Sf. Taine și-a dat nobilul sufer în mâinile Creatorului, azi la 7 ore a. m. în al 45-lea an al etății și 25 al fericitei sale căsătorii. Scumpele rămășițe pământești a le defunctei, se vor așeza spre eternă odihnă în cimitierul român gr.-or. din loc, Mercuri 7/29 Decembrie la 10 ore a. m. **Socodor**, la 5/18, Decembrie 1905. Fie-I țarina ușoară și memoria binecuvântată! **Ioan Bustea** ca soț. **Laurențiu—Emanuel**, **Corneliu**, **Emilia** ca fil și fice. **Ioan Neagrau** ca frate. **Maria Bustea** și soțul ei **Dimitrie Mihăițiu**, **Georgiu—Nicolau Bustea** și soția **Ana Cioban**, **Teodor Onișor**, **Ana Onișor** și **Ana Neagrau** ca cumnați și cumnate. **Costanța Mihăițiu**, și soțul ei **Atanasia Capitan**, **Rozalia** și **Cornelia Mihăițiu**, **Petru**, **Floare Nicolau** și **Ioan Neagrau**, **Sidonia** și **Teodor Onișor** ca nepoți și nepoate.

— Dacă vrei să scapi de boala de inchielturi, reumă, dureri de dinți și de cap, precum și de răcelile ivite prin nebăgare de samă, să folosești spre acest scop *Universal Fluid* (spirit-mentholi aromat-comp) unul dintre cele mai pozitive medicamente bune spre frecare și unguent, ce folosește mai mult, care e făcut din plante bine mirositoare și e un medicament plăcut și astâmpărător. *Universal Fluidul* are o influență bună și la morburile vechi precum și la cele nouă și și acolo unde s'a folosit și a te fluide, acesta este rezultat.

Prețul unui sticle cu o carte de îndrumare cu tot face 1 cor. 50 bani. Trimis prin postă 2 cor., la comandarea a 3 sticle, să trimită fără cheltulală. **Skríbank Kálmán**, farmacist la „Crucea roșie” Timișoars.

— S-a deschis prăvălia de coloniale a lui **Rudolf Baumann** Arad. Piața Tökoly în colțul străzii Lázár Vilmos. Un izvor bun de cumpărare recunoscut pentru fructele proaspete de tot felul apoi vin tea și rum.

Cerând sprijinul marelui publ. rămân cu deosebită stimă **Baummann Rudolf**.

Biografiie.

În tipariul Tipografiei din Caransebeș, a apărut **Calendarul Românului** pe anul comun dela **Christos 1906**. Anul al XVIII-lea. Prețul 50 bani (25 cr.).

A apărut și se află de vânzare (prețul 50 fileri, plus porto 10 fileri) la administrația ziarului „Tribuna” interesantul studiu:

„Die Bedeutung des Romänischen Elementes im Vörkerconcerte Europas von Einem Patrioten”.

Broșura aceasta scrisă nemțește este menită ca în cercurile înalte politice din Austria și străinătate să facă cunoscuți pe Români.

ECONOMIE.

Arad, 22 Dec.

Industria fructelor. La noi, sunt număroase sate de munte, unde fructele sunt de așa bună calitate, încât dacă s'ar cultiva s'ar lor de conservare și de uscare, ar deveni un izvor însemnat de bogăție națională.

Nu e casă românească să nu aibă în curte cel puțin un măr, un păr și un prun. Fructele produse se consumă pe timpul verii, sau cel mult se conservă prin pivniță, pentru iarnă. Fructe uscate nu se cunosc mai de loc în părțile noastre.

Românii noștri dela munte obișnuiesc a face prune și mere, ia soare. După ce le tac în felii, le întind pe rogojinii și apoi le lasă expuse la soare câte-va zile de arândul. Despre cuptoare locale de uscat fructe, nici că s'a auzit.

Un asemenea cuptor nu se poate face după descriere, oricât de amănunțită ar fi, nici după ilustrații, ori cât de reușite s'ar da. Numai din vedere se poate înțelege și imita. Constatăm numai că în Bosnia și Serbia, țări vecine, asemenea cuptoare există cu miile, iar la noi nici în exemplar.

Este drept, că fructele uscate străine nu și-au făcut apertitia pe piețele noastre, nu-î mai puțin adevărat, că fructele noastre dacă s'ar desface în străinătate cu preț ridicat și ar concura cu succes fructele din Bosnia și Serbia, pentru simplul motiv, că la noi prunele, merele și caisele, sunt de o calitate superioară, au un gust și un parfum, care le deosebesc de roadele pomilor din alte țări.

Cele mai bune prune de uscat sunt cele negre, cele femuriș, sau cum se numesc de poporul nostru, prune gumărești. În străinătate se caută foarte mult pentru comoturi (hușafe) și pentru bucate de dulce. De asemenea merele și caisele uscate au căutare multă și aduc câștig mare.

Pentru a-și face cineva idee cât comerț se face cu această industrie, ajunge credem să spunem că bogata California, exportă cantități mari în Europa până chiar în România. Un kilogram de asemenea fructe uscate se vinde până la 5 franci (cor.).

Important de reținut minte este, că prunele uscate aduc mai mare câștig de cât zeica extrasă din ele.

Precum vedem, o asemenea industrie este cât se poate de rentabilă.

Cuptorul pentru uscat prune poate servi și pentru alte fructe, mere, pere, caise, cireșe, vișine, orice fruct cu sămbure tare. Poate servi și pentru uscarea de zarzavatură. Zarzavatul uscat se vinde cu preț foarte ridicat, cu 4 cor kilogramul.

Fabricațiunea fructelor, amită licitar, (pecmez, magiun), este aceea care produce mai mult și despre care ne propunem a vorbi mai pe larg, de oarece mijloacele de producțiune le poate oricine avea la îndemână.

O singură recomandăție prealabilă. Toate vasele de cără ne servim să fie cât se poate de curate.

Punem într'un cazan ne aramă prunele, pe care voim a le face licitar, turnăm puțină apă și așezăm cazanul pe foc. În timpul fierberii, le stropim și le amestecăm mereu cu o lopățică de lemn, până ce se tencuiește bine. Apoi se toarnă pe o sită destul de mare, așezată d'asupra unui hărdău. Luăm o mătură cu nuelile rețezate și frecăm mereu până ce toată zeama se scurge în hărdău, iar sămburii și pușghițele rămân pe sită.

Se fierbe tot așa al doilea și al treilea cazan de prune crude și se face aceeași operație pe sită de pe hărdău. Zeama (borhotul) stoarsă dela 3—4 cazane și adunată în hărdău, se lasă să fiarbă și să îngroașe, până ce abia mai curge de pe lopățică de lemn, iar când se răcește, nici nu mai curge, așa de solidă se face.

Cât stă pe foc zeama, o amestecăm mereu cu lopățică, pentruca să nu se ardă și să se afume. După ce se fierbe destul și este încă fierbinte, să varsă licitarul în butoaie.

Cu cât este mai bine fiert, adică mai îngroșat și mai curat, fără sămburi și pușghițe, cu atât este mai scump. Prețul unui licitar bun este de 35—35 cor. sută de kilograme. Iată prin urmare că acesta rentează mai mult de cât rachiul.

Se obișnuiesc a se pune în licitar când se fierbe, mirodenii, precum: anison, coriandru, nucșoară, scorțișoară, câte 5 până la 10 grame la zeama de fiecare sută de kilograme de prune crude, iar pentru a-î da o față frumoasă se fierbe în zeamă 10—15 nucă cu coaja lor verde cu tot. Se lasă în licitar nucile, cară se umplu cu zeamă de prune și se fac gustoase la mâncare.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

— Cota oficială pe ziua de 21 Dec. —

Incheierea la 12 ore.

Grâu pe Aprilie 1906 (100 elgr.)	17.14—17.16
Secară pe Aprilie	14.14—14.16
Orz pe Aprilie	14.32—14.34
Cucuruz pe Mai	13.64—13.66
Grâu de toamnă pe 1906	16.76—16.78

Incheierea la 5 ore:

Grâu pe Aprilie 1906	17.14—17.16
Secară pe Aprilie	14.14—14.16
Ovăs pe Aprilie	14.32—14.34
Cucuruz pe Mai	13.64—13.66
Grâu de toamnă pe 1906	16.76—16.78

Bursa de bucate din Timișoara

Grâu: 78—100 kigr.	Cor. 15.60—15.70
" 79—" " "	" " " "
Secară: 100 " "	12.60—12.70
Orz: " " "	13.30—13.40
Ovăs mercantil 100 kigr.	12.60—12.70
" cernut " " "	" " " "
Cucuruz nou " " "	12.90—13.00
" vechiu " " "	" " " "

Tirgul de porci din Köhanya.

De prima calitate ungara: Bătrâni grei părechea în greutate peste 400 chigr. — fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 chigr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 chigr 132—133 fil.; Calitate sârbească: grei, părechea peste 260 klg. 131—132 fil.; mijlocii părechea 240—260 chigr. greutate 130—132 fil. Ușori până la 240 kgr. 120—122 fil.

POȘTA REDACȚIEI.

M. I. în S. N-am fost acasă și astfel întârziind, azi nu are nici un înțeles.

A. S. Bozovici. Cu dragoste și-aș fi implinit cererea, dar numai acun am sosit din provincie și făcând eu cum am aflat de bine, lăsăm la o parte, cele scrise. Dulei salutări

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Teodor Groza. Sîrb. Abonamentul e plătit până la 1 Iulie 1906.

Trink Gyuri. Am primit 1.50 pentru 3 calendare, dar noi am trimis calendarele numai decăt după primirea așilor caută la postă sau la omul celalalt cu numele Diale.

O. M. M. N. și K. A. Szt-András. Noi de aici expedăm foaia regulat și dacă nu sosește acolo, atunci să căutați la poștă și să reclamați foaia prin poștă, ce nu vă costă nici un ban.

S. Roșu. Simánd. Am primit 2 cor. abonament pe 1. sem. 1906.

In absența redactorului responsabil: **Petru E. Papp.**
EDITOR-RESPONSABIL: PETRU E. PAPP.

ANUNȚ.

Averea mea proprie în comuna Székás-Offelia

25 holde katastrale

și casă cu duchian;

din acest pământ 23 holde e arători și 2 holde e livez

se vinde din mână liberă.

Voitori de a cumpăra se ostenească la subscrișul de a se locni.

Pământul se vinde și deosebit de casă.

La caz de nu s'ar vinde până în prima lui Martie, se dă în arândă.

IOAN ARDELEAN.

UN BAIAT

din o casă bună, cu 2 clase civile

se caută ca învățacel în tipografia noastră.

Să se adreseze la „Tribuna” în Arad.

Anunț!

Am onoare a aduce la cunoștință că am deschis în
Arad, — strada lemnului (Fa-utoza) — No. 1.
o fabrică de mașini agronomice

sub firma înregistrată la tribunalul comercial

VULCU J. MAXIM

Dispunând de mijloace îndestuitoare și sprijinit pe experiențele mele extinse făcute în

o o Austro-ungaria, Germania și America o o

mă aflu în plăcuta poziție a produce și servi pe onoratul public

o o o cu tot felul de mașini agronomice o o o

din material de prima clasă și pe lângă pre-
o—o—o țurile cele mai avantajoase. o—o—o

— In special fabric, diverse mașini de sămănat, secerat, sfăr-
mătoare de cucuruz, mașini de săpat, de tăiat nutreț la vite, ciurni,
pluguri (Șeitană), prese de vin, pompe precum și alte articole de piv-
nițarie și instalațiuni de mori, joagăre și țiglarii micii și mari, după
cele mai moderne și mai practice sisteme recunoscute în branșele
mașinării sus numite.

— Procur, mijlocind prețurile cele mai avantajoase, mașini de
abor și treerătoare, motoare de benzin, petrolen, spirit sau gaz,
garantând totdeauna, atât de construcțiunea mașinilor cât și de ma-
terialul cel mai bun.

— Efectuez totdeauna lucruri de lăcătușerie și tot felul de re-
paratură de mașini,

cu prețuri foarte moderate, pe lângă serviciu cinsit
o—o—o—o—o și prompt. o—o—o—o—o

Asigurări contra focului: case,
bucate, mobile, vestminte, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE A-
SIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele:
Arad, Bichig, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș
și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai
favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: captele cu termia flos, rente,
zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori,
pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din
urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua
morții întimplată;

2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile,
mărfuri, produse de câmp ș. a.;

3. Contra furtului de bun, bijuterii, valori, haine,
revisite ș. a. prin spargere;

4. Contra grindinei: grâu, seacă, orz, cucuruz,
ovă, viș (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmel,
nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la
agenturele noastre locale și cercuțele mai în fie-
care comună și direct prin

Agentura „TRANSSYLVANIA“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grindinei: cucuruzul,
grâul, seacă, ovăzul și toată economia!

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, ARAD.

Anul întemeierii 1887. @ @ @

Capital de fond. Cor. 1.200.000.

Depuneri Cor. 5.000.000.

Fond de rezervă Cor. 800.000.

Primește *depuneri spre fructificare* și *dă* deponenților $4\frac{1}{2}\%$ interese netto după depuneri pe timp mai îndelungat, iar după depuneri de durată mai scurtă de *trei luni* *dă* $4\frac{1}{2}\%$. Darea de venit după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 5000 Cor. se pot ridica și se plătesc fără abdicere.

Depuneri și ridicări se pot face pe calea postală și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6% — 8% interese.

Tot asemenea acordă și *credite hipotecari și de lombard* în modul cel mai culant.

Diracțiunea Institutului.